

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва та бізнесу
Кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін

Семчук Ростислав Васильович

**ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ МИТНИХ ОРГАНІВ ПО ЗАПОБІГАННЮ
НЕЗАКОННОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ**

освітньо-професійна програма – Фінанси, банківська справа та страхування

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи ФМСчм-21
Р. В. Семчук

(підпис)

Науковий керівник
к.е.н., доцент Довбуш А. В.

(підпис)

Кваліфікаційну роботу допущено
до захисту

« ____ » _____ 2023р.

Зав. кафедри

(підпис)

Чортків – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	
РОЗДІЛ 1.Робота митних органів по запобіганню незаконного переміщення товарів	
1.1 Правові та організаційні основи управління митними процедурами.....	
1.2 Організація управління в митній сфері по запобіганню незаконного переміщення товарів.....	
Висновок до розділу 1	
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МИТНОЮ СПРАВОЮ В УКРАЇНІ	
2.1.Моніторинг системи управління у Державній митній службі України по запобіганню незаконного переміщення товарів	
2.2 Оцінка результативності управління ДМСУ по незаконного переміщення товарів	
2.3. Порівняльний аналіз завдань митних служб України в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції.....	
Висновок до розділу 2	
РОЗДІЛ 3.ВЕКТОРИПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ В РАМКАХ ДСМУ	УПРАВЛІНСЬКОЇ
3.1.Напрями збільшення ефективності управління митними процедурами.....	
3.2. Заходи для зменшення витрат у сфері управління.....	
3.3. Покращення ефективності митних органів за допомогою узятих на озброєння рекомендацій міжнародних організацій по запобіганню незаконного переміщення товарів.....	
Висновок до розділу 3	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

РОЗДІЛ 1. Робота митних органів по запобіганню незаконного переміщення товарів

1.1 Правові та організаційні основи управління митними процедурами

В Україні діяльність митних органів регулюється вищими державними органами на підставі законів та інших нормативних актів. Верховна Рада України встановила, що митні органи України не мають права проводити оперативно-розшукові дії і не входять до числа правоохоронних органів. Це питання спричинило жваві дискусії під час прийняття нового Митного кодексу України.

Митна політика України виконується відповідно до законів України, і координація діяльності міністерств, державних комітетів і відомств України у справах мити забезпечується Кабінетом Міністрів України. Крім того, Кабінет Міністрів України встановлює ставки мита і збори, а також плату за митні процедури. Він також веде переговори і укладає міжнародні договори України у сфері мити відповідно до законів України та представляє Верховній Раді України пропозиції щодо удосконалення системи митних органів України.

Згідно зі статтею 14 Митного кодексу України, спеціально уповноважений орган в галузі митної справи утворюється, реорганізується та ліквідується на підставі пропозицій Прем'єр-міністра України та рішення Президента України. Ця практика викликала розбіжності при прийнятті Митного кодексу України. Якби назва такого органу була закріплена безпосередньо у Митному кодексі, то це у подальшому ускладнило б процес зміни назви цього органу. Спеціально уповноваженим органом в галузі митної справи є Державна митна служба України (ДМСУ), яка очолює систему митних органів України. Нагадуємо, що раніше цей орган відомий як Митна служба України [45].

Система митних органів України складається з різних складових, включаючи регіональні митниці, митниці, митні пости, спеціалізовані митні установи, організації та навчальні заклади. В рамках цієї системи також існують митні лабораторії, кінологічні центри та інші структури. Важливо

відзначити, що на відміну від попередньої системи, нова система прямо визначає правовий статус основних складових митних органів України.

Система митних органів України має два рівні. На першому рівні знаходиться Державна митна служба України (ДМСУ), а на другому рівні - територіальні органи, які здійснюють свою діяльність лише на певній території. Важливо відзначити, що межі діяльності регіональних митниць не завжди співпадають з межами адміністративно-територіальних регіонів.

Взаємодія в системі митних органів України базується на поєднанні централізації та децентралізації. Кожна нижча структура підпорядковується вищій. При цьому централізоване управління діяльністю митних органів взаємодоповнюється ініціативою та відповідальністю регіональних управлінь, митниць та митних постів за виконання покладених на них завдань.

Характерними рисами митних органів є:

- єдність мети - забезпечення єдиної митної політики;
- єдність завдань - ефективне використання усіх інструментів митного оформлення та контролю для підтримки зовнішньоекономічної діяльності та обміну, захисту національного ринку;
- єдність функцій - участь у розробці та реалізації митної політики, забезпечення виконання законності у межах наданих їм повноважень щодо захисту економічних інтересів України, стягнення мита та інших платежів, а також боротьба з контрабандою.

Відповідно до Закону України "Про митну справу в Україні", уряд має єдине право на регулювання та виконання митних процедур. Закон визначає, що держава має монопольні права у сфері митної діяльності, включаючи розробку митної політики та її безпосередню реалізацію.

Тому при вивченні питань управління митною справою, важливо надати першочергову увагу законодавчій базі цієї галузі. У цьому контексті слід звернути увагу на роль Верховної Ради України, яка приймає ключові нормативні акти, такі як Митний кодекс України, закони "Про Єдиний Митний тариф", "Про митну справу в Україні"[34]. Вона також перевіряє відповідність

міжнародних договорів з питань митної справи Конституції України та робить рішення щодо їх впровадження в митне законодавство України. Крім того, Верховна Рада України приймає окремі закони, які регулюють питання митних пільг, митних ставок на конкретні товари та митні режими тощо [43-45].

Важливий вплив на управління митною справою має також Президент України, який, починаючи з листопада 1996 року, надзирає за роботою Державної митної служби України. Укази Президента України визначають структуру, штатні нормативи, чисельність та призначення вищого керівництва митної інфраструктури.

Крім того, Кабінет Міністрів України, як вищий орган виконавчої влади, координує впровадження митної політики у практичні заходи. Відповідно до Конституції України (ст. 116), Кабінет Міністрів забезпечує виконання митної справи та здійснює її управління. Ця діяльність обмежується повноваженнями Кабінету Міністрів, включаючи встановлення розмірів митних зборів і платежів за митні процедури, координацію діяльності міністрів та державних комітетів Державної митної служби в митних питаннях, а також укладання міжнародних договорів України з питань митної справи.

Згідно з Митним кодексом, виконання митної діяльності безпосередньо покладається на українські митні органи, які складають систему управління митною справою. Складовими цієї системи є Державна митна служба України, регіональні митниці, митниці, спеціалізовані митні управління та різні організації [45].

При впровадженні митної політики митні органи України вирішують наступні головні завдання:

- Забезпечення виконання та контроль за дотриманням законодавства України у сфері митної справи.
- Захист економічних інтересів України.
- Виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України у сфері митної справи, які укладаються згідно із встановленим законом порядком.

- Підтримка захисту інтелектуальної власності учасників зовнішньоекономічних зв'язків та інших юридичних та фізичних осіб.
- Застосування відповідно до закону тарифного та нетарифного регулювання під час переміщення товарів через митний кордон України.
- Здійснення митного контролю та оформлення товарів та транспортних засобів, які перетинають митний кордон України, та постійне удосконалення методів і форм цих процедур.
- Контроль над дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України.
- Спільне проведення заходів з іншими уповноваженими органами державної влади для захисту інтересів споживачів товарів та додержання державних інтересів на міжнародному ринку.
- Створення сприятливих умов для прискорення обігу товарів та пасажирського руху через митний кордон України.
- Боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил.
- Розвиток міжнародного співробітництва в сфері митної справи.
- Збір і аналіз митної статистики.
- Ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.
- Виконання верифікації (перевірки достовірності) сертифікатів походження товарів з України.

1.2 Організація управління в митній сфері по запобіганню незаконного переміщення товарів

Один із ключових державних органів, що відповідає за захист економічних інтересів України та забезпечення дотримання законодавства в галузі митної справи, а також збирання різних мит і зборів, - це митниця.

Діяльність Державної митної служби України включає безпосередню роботу та координацію через регіональні митниці, митниці, спеціалізовані митні управління та інші організації.

Голова Державної митної служби України, якого призначає Президент України, відповідає за керівництво організацією. З метою узгодженого прийняття рішень, що стосуються повноважень Держмитслужби, та обговорення найважливіших аспектів її роботи, у Держмитслужбі формується колегія, яка включає Голову Держмитслужби (голову колегії), заступників Голови Держмитслужби за посадою та інших працівників митних органів. Склад колегії затверджує Кабінет Міністрів України, а рішення колегії здійснюються через накази Голови Держмитслужби.

Митниця підпорядкована регіональній митниці та Державній митній службі України. Вона виконує наступні основні завдання:

- Захист економічних інтересів України.
- Забезпечення дотримання чинного законодавства України з митних питань громадянами та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в її зоні впливу.
- Виконання зобов'язань, що випливають із міжнародних договорів України в галузі митної справи.
- Здійснення митного контролю та оформлення товарів та інших предметів, що перетинають митний кордон України.
- Організація та проведення заходів для боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил.
- Здійснення оперативних заходів з виявлення, попередження та припинення контрабанди та порушень митних правил через сили митної варти.
- Дослідження справ про контрабанду та порушення митних правил.
- Захист інтересів українських споживачів та запобігання ввезенню на територію України низькоякісних товарів або товарів, які не відповідають стандартам та вимогам, чинним в Україні.

- Створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств, організацій та установ в її зоні діяльності, з метою прискорення руху товарів та пасажирів через митний кордон України.

- Ведення інформаційно-аналітичної роботи та статистики митних операцій.

- Проведення бухгалтерського обліку та фінансово-господарської діяльності, контроль за раціональним використанням ресурсів та збереженням державної власності, складання звітів та своєчасне сплачування митних платежів на рахунки Державної митної служби України. [19].

Митниця, відповідно до її призначення, виконує наступні завдання та функції:

Забезпечує контроль за дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами встановленого порядку переміщення товарів та інших предметів через митний кордон України.

Виконує рішення та завдання, що надходять від Державної митної служби та регіональної митниці.

Видає накази у рамках своєї компетенції.

Здійснює митний контроль та оформлення товарів та інших предметів в межах своєї діяльності.

Перевіряє відомості, заявлені у вантажній митній декларації при митному оформленні товарів та інших предметів відповідно до наявного вантажу та документів, необхідних для митного контролю.

Нараховує та збирає митні платежі та збори в межах своєї діяльності, забезпечуючи їх перерахування на рахунки Державної митної служби України.

Використовує митне забезпечення, системи та форми захисту результатів митного оформлення відповідно до чинних нормативних документів.

Забезпечує контроль за доставленням митних вантажів в інші митні органи, проводячи розшук в разі їх недоставляння.

Виконує функції валютного контролю та контролю за термінами повернення імпортової частини бартерних угод (бартерний контроль).

Співпрацює з іншими правоохоронними органами для запобігання незаконного вивезення за кордон предметів, які є національним, історичним або культурним надбанням держави.

Взаємодіє з іншими правоохоронними та контрольними службами в межах своєї діяльності.

Забезпечує зберігання і використання вогнепальної зброї, боєприпасів та спеціальних засобів посадовими особами митниці, а також проводить розслідування у разі їх втрати або протиправного застосування.

Надає суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності та громадянам інформацію щодо порядку митного оформлення [2].

У випадку відмови у митному оформленні товарів та інших предметів, надає докладну інформацію стосовно причин відмови і вимог, визначених чинним митним законодавством. Також, вона може ініціювати клопотання перед регіональною митницею для скасування відповідних ліцензій, наданих Державною митною службою в разі виявлення порушень з боку зазначених суб'єктів. Митниця використовує митні забезпечення для оформлення результатів митного контролю, такі як накладання пломб, нанесення печаток, штампів та інших встановлених митних забезпечень на транспортні засоби, приміщення, контейнери та інші місця, де розташовані товари або предмети, які перебувають під митним контролем. Вона також застосовує встановлені засоби захисту результатів митного оформлення.

Митниця виконує ряд інших обов'язків, таких як збирання та оброблення даних митної статистики, спеціальної митної статистики та інформації про зовнішньоторговельні операції, готує аналітичні матеріали на їх підставі. Вона також веде автоматизовані програми бухгалтерського обліку, здійснює супровід програмного забезпечення і забезпечує застосування засобів захисту інформації, митного контролю та зв'язку. Крім того, митниця відповідає за збирання, аналіз та перевірку даних, необхідних для перевірки сертифікатів про походження товарів з України, а також за контроль відповідності представлених документів якості імпортованих товарів їх фактичним

характеристикам. Також митниця відповідає за облік фінансово-господарської діяльності та своєчасне подання бухгалтерської звітності у строки, встановлені Державною митною службою України. Вона контролює застосування ставок ввізного та вивізного мита та пільгових режимів для ввезення товарів на митну територію України, а також здійснює класифікацію та кодування товарів з митних цілей відповідно до Товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності. Окрім цього, митниця здійснює збирання, аналіз та систематизацію даних цінової інформації та формує базу даних про ціни на товари для використання її при визначенні митної вартості та митної оцінки ідентичних та аналогічних товарів, що переміщуються через митний кордон України. Митниця також впроваджує заходи для ефективного використання механізму визначення митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон, з метою забезпечення справляння мита, податків та зборів у повному обсязі.

По суті, митниця виконує широкий спектр завдань для забезпечення контролю над переміщенням товарів через митний кордон України і здійснення митного оформлення, а також забезпечує правильну обробку та зберігання інформації та документації, пов'язаної з зовнішньоторговельними операціями.[14].

Забезпечує дотримання вимог законодавства України у сфері збереження природних ресурсів та охорони довкілля на територіях митниць та підпорядкованих митних постів. Координує роботи з капітального будівництва та капітального ремонту. Керує складським господарством, керуючись умовами і порядком зберігання матеріальних цінностей. Впроваджує в практичну роботу оперативних підрозділів митниці новітні технічні засоби митного контролю, забезпечує правильну експлуатацію технічних засобів відповідно до вимог технічної документації та відповідає за зберігання, обслуговування та ремонт техніки.

Здійснює нагляд за професійним рівнем особового складу митниці, організує навчання працівників, здійснює навчання без відриву від служби, а також вирішує питання стосовно працевлаштування випускників вузів та

проведення студентами виробничої практики. Займається питаннями соціального та культурно-побутового розвитку особового складу.

Організовує постачання особового складу речовим та іншим забезпеченням, контролює дотримання правил носіння форменого одягу. Розглядає скарги, заяви та звернення юридичних осіб і громадян відповідно до своєї компетенції. Здійснює виховну, профілактично-попереджувальну роботу серед особового складу митниці. В разі виробничої необхідності проводить оперативний перерозподіл штатної чисельності підрозділів з обґрунтуванням цих переміщень та повідомленням вищих митних органів. Вирішує питання стосовно заохочення та притягнення до відповідальності посадових осіб митниці. Здійснює профілактику правопорушень серед особового складу, проводить службові розслідування, пропагує та роз'яснює норми чинного митного законодавства, консультує громадян та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Взаємодіє з місцевими органами державної влади й управління в межах повноважень, наданих регіональною митницею та Держмитслужбою. Забезпечує захист державної таємниці під час проведення таємних робіт, користування документами та виробами, що містять державну таємницю. Контролює виконання співробітниками Закону України «Про державну таємницю» та інших нормативних актів щодо охорони державної таємниці. Веде військовий облік та бронювання військовозобов'язаних співробітників митниці на період мобілізації та воєнного часу.

Додатково відзначено, що з 25 березня 1997 року Центральна спеціалізована митниця України також входить до складу митної служби України та підпорядковується безпосередньо Державній митній службі України. [23].

Митниця проводить митний контроль та оформлення для ввезення, вивезення та транзиту енергоносіїв, включаючи електроенергію, сирову нафту, сирі нафтопродукти, нафтопродукти, природний газ, та продукти їх подальшої переробки. Цей контроль здійснюється на митному кордоні України, який

перетинається засобами залізничного, автомобільного, і трубопровідного транспорту, а також через електромережі та інші системи транспортування.

Митниця є установою митного контролю, яка відповідає за виконання завдань, покладених на Державну митну службу України.

Митні органи, спеціалізовані митні установи та організації, під час виконання своїх функцій взаємодіють наступним чином:

- співпрацюють із державними органами шляхом надання звітів Міністерству фінансів України щодо надходження коштів від митних податків та зборів до Державного бюджету України, а також Національному банку України щодо перерахування коштів до Державного бюджету України. Крім того, вони інформують правоохоронні органи та органи охорони державного кордону України про виявлені ознаки злочинів під час проведення митних процедур. Важливо відзначити, що митне оформлення товарів і транспортних засобів, що перетинають митний кордон України, завершується лише після проведення санітарно-епідеміологічного, ветеринарного, фітосанітарного, радіологічного, екологічного контролю та контролю за переміщенням культурних цінностей органами державної влади.

- співпрацюють із органами місцевого самоврядування, які сприяють діяльності митних органів та створюють сприятливі умови для їх належного функціонування.

- взаємодіють із суб'єктами транспортного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності, які можуть представляти митні брокери, митні перевізники та інші зацікавлені сторони.

Державна митна служба України також представляє Україну у Всесвітній митній організації та інших міжнародних митних організаціях. Згідно з міжнародними договорами, митними органами України може бути здійснена спільна діяльність з митними органами суміжних держав, включаючи створення спільних пунктів пропуску на митному кордоні України, спільний контроль у пунктах пропуску на митному кордоні України, узгоджене застосування процедур митного контролю та митного оформлення, а також

взаємне визнання документів, використовуваних митними органами для здійснення митних процедур. Крім того, зазначена спільна діяльність може передбачати проведення спільних заходів з метою запобігання контрабанді, виявлення порушень митних правил та інших питань, що стосуються компетенції митних органів [1].

Склади митних органів - це спеціально обладнані приміщення, резервуари та майданчики, які перебувають у власності та використовуються митними органами для зберігання різних товарів. На таких складах можуть бути розміщені товари, які перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем, а також товари, які планується вивезти за межі митної території України після закінчення митного оформлення. Крім того,клади митних органів можуть використовуватися для зберігання зразків товарів та техніко-технологічної документації, які були взяті митними органами для проведення класифікації товарів та перевірки сертифікатів, а також для тимчасового зберігання вилучених товарів і транспортних засобів.

Митні органи, відповідальні за утримання цих складів, несуть відповідальність за можливі втрати або пошкодження товарів та транспортних засобів, які зберігаються на цих складах.

Управління в митній сфері - це система, яка забезпечує координацію та контроль діяльності митниць та митних органів з метою забезпечення дотримання митних правил і законодавства. Організація управління в митній сфері може включати в себе наступні компоненти:

1. Центральний орган управління: В більшості країн це міністерство фінансів або подібний орган, який відповідає за розробку митної політики та законодавства. Він забезпечує головне керівництво в сфері митних питань.

2. Регіональні митниці: Митниці діляться на регіональні підрозділи, які відповідають за виконання митних функцій на певних територіях.

3. Локації митних постів і складів: Це місця, де проводиться контроль та митне оформлення товарів, які перетинають кордон або переміщуються в митному регіоні.

4. Інформаційні системи і технічні засоби: Важливий компонент для обміну інформацією між митницями, регіональними офісами та центральним управлінням.

5. Правова база: Закони і нормативні акти, які регулюють діяльність митниць та процедури митного контролю.

6. Кадровий ресурс: Кваліфіковані співробітники, які володіють знаннями та навичками для проведення митного контролю та дотримання законодавства.

7. Митні послуги: Послуги, які надаються суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності та іншим клієнтам, включаючи митне оформлення, розмитнення та інші процедури.

8. Співробітництво з іншими службами: Взаємодія з іншими правоохоронними органами та контрольними службами для запобігання незаконному переміщенню товарів та іншим порушенням [8].

Висновок до розділу 1

Організація управління в митній сфері призначена для забезпечення контролю за переміщенням товарів через кордон та в митному регіоні, для забезпечення виконання митних обов'язків та правил, і для забезпечення ефективності та прозорості в митних процедурах. З цієї причини, митні органи виконують різні функції, які можна класифікувати як фіскальні (пов'язані зі збором мит та податків), регулятивні (спрямовані на встановлення норм і правил), правові (пов'язані з застосуванням митного законодавства), статистичні (пов'язані зі збором статистичної інформації), контролюючі у сфері митних відносин (для забезпечення виконання митних правил), законодавчі (розробка митних норм і законодавства), контролюючі у сфері валютних відносин (щодо обмежень та регулювання обороту валюти). Митні органи також виступають в судах як представники інтересів держави під час розгляду справ, оскарження позовів юридичних осіб та громадян.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МИТНОЮ СПРАВОЮ В УКРАЇНІ

2.1. Моніторинг системи управління у Державній митній службі України по запобіганню незаконного переміщення товарів

Одним з завдань митних органів згідно зі статтею 544 Митного кодексу є гарантування сплати митних платежів, перевірка правильності обчислення, своєчасності та повноти сплати цих платежів. Останні роки відзначаються виділенням митним органам обов'язку забезпечити 40-50% дохідної частини Державного бюджету України, відповідно до його розпису.

У 2021 році митні платежі до Державного бюджету України перевищили запланований індикативний показник на 30,2 мільярда гривень. Фактично було сплачено до бюджету 484,9 мільярда гривень (що становить 106,6% від запланованого показника). З цієї суми 409,3 мільярда гривень було перераховано до загального фонду бюджету (103,2% від запланованого показника), що означає перевищення на 12,6 мільярда гривень.

Упродовж 2021 року було внесено зміни до Закону України "Про Державний бюджет на 2021 рік", які підвищили щорічний індикативний показник надходжень митних платежів до державного бюджету на 10% (з 413,9 мільярда гривень до 454,7 мільярда гривень).

Усього митні органи перевищили планові надходження до бюджету на 6,9%, і надходження до загального фонду перевищили запланований показник на 3,2%. Важливо відзначити, що фактичні надходження перевищили індикативний показник, визначений на початку 2021 року, більш ніж на 71 мільярд гривень, через підвищення щорічного індикативного показника на 10%. У порівнянні з іншими роками, 2020 рік був менш результативним, з перерахуванням 358,6 мільярда гривень митних платежів до державного бюджету (або 93,7% від плану), при запланованих 382,8 мільярда гривень.

У 2019 році, при планованих 395,3 мільярдах гривень, фактично було перераховано 372,5 мільярда гривень, що становить 94,2% від запланованої

суми. Позитивній динаміці в 2021 році ймовірно сприяло відновлення економіки та зростання підприємницької активності після кризового 2020 року. У 2021 році спостерігався значний зріст оподаткованого імпорту як за обсягом, так і за вартістю, у порівнянні з 2020 роком. Наприклад, обсяг оподаткованого імпорту за вагою збільшився на 13,6%, з 60 050 т. до 68 206 т., а за вартістю – на 37,1%, з 49 419 мільйонів доларів США до 67 774 мільйонів доларів США.

У 2021 році основні товари, що формують бюджетні надходження, включали нафтопродукти, обсяг митних платежів за які склав 90 мільярдів гривень. Це на 21 мільярд гривень або 31% більше, ніж у 2020 році. Наступними за обсягом митних платежів були легкові автомобілі з 52 мільярдами гривень, що на 12 мільярдів гривень або 31% більше, ніж у 2020 році. Гази нафтові також мали значний внесок у суму митних платежів, складаючи 33 мільярди гривень. Це на 16 мільярдів гривень або 94% більше, ніж у 2020 році. Вугілля кам'яне також показало позитивну динаміку, збільшивши обсяг митних платежів на 4,8 мільярда гривень або 54% в порівнянні з попереднім роком, а мінеральні добрива зросли на 4,3 мільярда гривень або 98%.

Якщо не враховувати імпорт нафти, нафтових газів, нафтопродуктів та автомобілів "на єврономерах", то в 2021 році обсяги оподаткованого імпорту за вагою зросли на 15%, з 42,8 мільйонів т. у 2020 році до 49,1 мільйона т. у 2021 році. За вартістю цей зріст становив 28%, з 47,3 мільярда доларів у 2020 році до 56,1 мільярда доларів у 2021 році. Сплачені митні платежі, такі як мито, акциз та ПДВ, в доларах також зросли на 28%, з 10,2 мільярда доларів у 2020 році до 13,1 мільярда доларів у 2021 році.

У той самий період часу, зареєстроване зниження доходів від імпорту таких товарів:

- Цитрусові продукти скоротилися на суму 1 447 млн. грн. (на 130 млн. грн. менше);
- Насіння соняшнику впали на 11 млн. грн. (1 124 млн. грн.);
- Електроенергія зменшилася на 271 млн. грн. (614 млн. грн.);

- Ефіри прості спали на 111 млн. грн. (601 млн. грн.);
- Частини, призначені головним чином для обладнання товарних позицій 8425—8430, впали на 92 млн. грн. (589 млн. грн.);
- Томати зменшилися на 91 млн. грн. (543 млн. грн.).

Проте, важливо відзначити різницю між зростанням імпорту, яке підлягає оподаткуванню "в доларах" (+37%), та сумою митних платежів, сплачених за цей імпорт "в доларах" (+33%), яка не може бути пояснена лише податковими пільгами та тарифними преференціями.

У 2022 році індикативний показник планових надходжень до Державного бюджету України для митних органів склав 528,3 млрд. грн (збільшено на 73,6 млрд. грн або +16% порівняно з 2021 роком). Потрібно відзначити, що цей показник було підвищено на 23,4 млрд. грн завдяки змінам в доходній частині Держбюджету, внесеним Законом України від 23.02.2022 № 2099-IX "Про внесення змін до Закону України про Державний бюджет України на 2022 рік". Однак, фактично митні органи перерахували до бюджету лише 300,8 млрд. грн (56,9% від плану). Не слід забувати, що протягом січня-лютого 2022 року митні органи дотримувалися індикативу, визначеного Міністерством фінансів, на рівні 110%, і додатково перерахували понад 6,9 млрд. грн до Державного бюджету (надходження за січень-лютий 2022 року перевищили відповідні надходження за січень-лютий 2021 року на 33%).

Після початку великомасштабної війни у березні-грудні 2022 року відбулося зменшення оподаткованого імпорту "по вазі" на 72% (по вартості – на 45%). Виконання індикативу Міністерства фінансів становило лише 49% у цьому періоді, і надходження зменшилися на 48% порівняно з березнем-груднем 2021 року. Також варто відзначити, що на кінець грудня залишилися непогашеними податкові відстрочення на суму 7,7 млрд. грн, з них 4,0 млрд. грн надавалися Міністерством оборони.

Загальний обсяг оподаткованого імпорту "по вартості" зменшився на 35,4% (з 67,8 млрд дол. у 2021 році до 43,8 млрд дол. у 2022 році

Таблиця 2.1.

Структура митних платежів у 2020 та 2021 роках

Митні та інші платежі	Надходження 2020 року млрд грн	Надходження 2021 року млрд грн	Відхилення 2021 рік/ 2020 рік, +/-	
			млрд грн	%
ПДВ з ввезених товарів	274, 11	380,71	+106,60	+39%
Акцизний податок	53,53	64,65	+11,12	+21%
Ввізне мито	30,20	64,65	+6,65	+22%
Вивізне мито	0,26	1,32	+1,06	5,1 рази
Інші платежі	0,51	1,33	+0,82	2,6 рази
Всього	358,6	484,9	+126,3	+35%

Найбільше збільшення надходжень митних платежів було відзначено при імпорті наступних товарів:

- Нафтопродукти, які принесли 21,5 млрд грн;
- Рідкий газ (LPG), який призвів до 15,9 млрд грн надходжень;
- Легкові автомобілі, з яких надійшло 9,4 млрд грн;
- Кам'яне вугілля, яке приносило 4,8 млрд грн;
- Добрива, надходження від яких склали 4,3 млрд грн;
- Кокс, вугілля та бітуми, з яких було отримано 2,8 млрд грн;
- Нафта, яка призвела до 2,5 млрд грн надходжень;
- Трактори та вантажівки, які спричинили 2,4 млрд грн надходжень;
- Комп'ютерна техніка та телефони, з яких надійшло 2,4 млрд грн;
- Полімери етилену, які принесли 1,3 млрд грн.

Щодо надходжень під час введення воєнного стану в 2022 році, відбулася значна їх зменшеність. (рис.2.2)

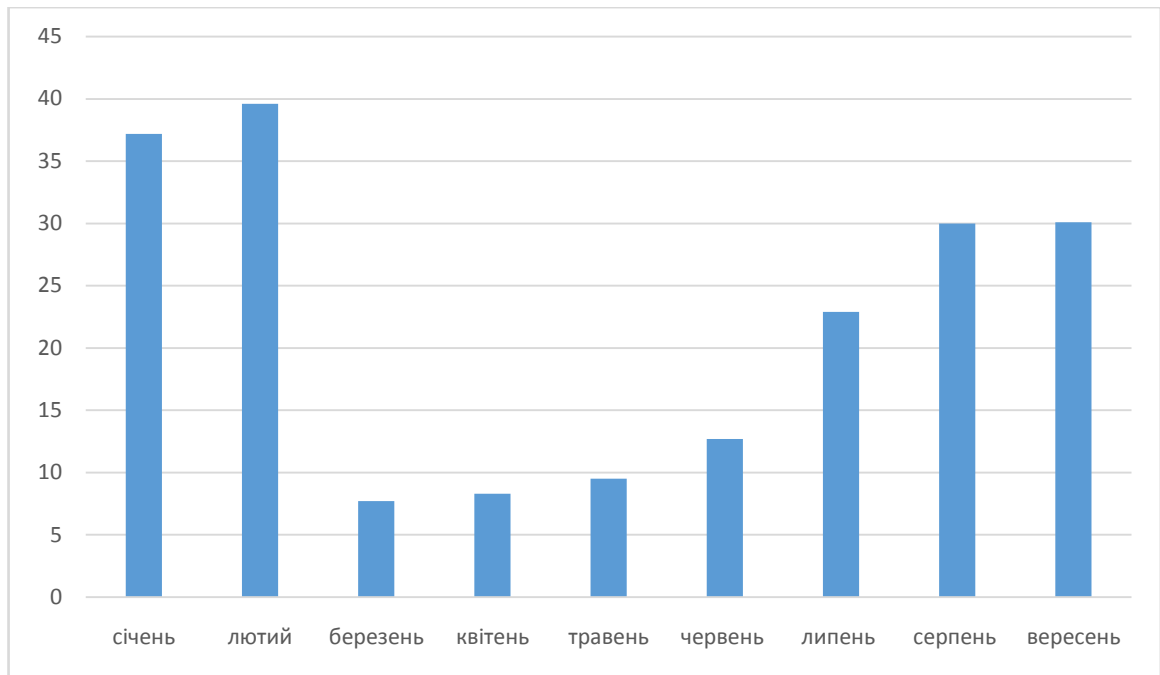

Рис.2.2. Сума митних платежів, що надійшла протягом перших 9 місяців 2022 року, в мільярдах гривень

Усього протягом 2022 року було залучено 198 мільярдів гривень, що становить менше половини надходжень, зареєстрованих у 2021 році (484,9 мільярда гривень). Цей зменшений рівень надходжень може бути пояснений, з одного боку, зменшенням активності суб'єктів бізнесу в зовнішньоекономічних відносинах і, з іншого боку, впровадженням пільгового безмитного ввезення товарів протягом 20 днів у зв'язку з воєнним станом у 2022 році. Це призвело до недоотримання бюджетом значної частини коштів, що створило потребу у залученні зовнішніх позик та міжнародній підтримці.

Однією з ключових функцій Державної митної служби є боротьба з контрабандою та запобігання порушенням митних правил. Вони координують розслідування та реєструють митні порушення. В рамках виконання цих завдань проводиться контроль за оформленням товарів і приймаються спеціальні заходи на митних кордонах та в точках оформлення. Результатами аналізу та розшуку було виявлено 28 128 порушень митних правил, загальна вартість яких становила більше 2,8 мільярда гривень (кількість укладених угод вдвічі перевищує кількість порушень митних правил у 2020 році, і вартість порушень зросла на 4%).

Ефективним методом протидії митним порушенням є співпраця та обмін інформацією з іноземними компетентними органами в рамках взаємної адміністративної допомоги для запобігання та виявлення незаконних імпортно-експортних операцій. Загалом за міжнародним співробітництвом було розпочато 713 справ про порушення митних правил на загальну суму понад 982,53 мільйона гривень, а також виявлено несплачені обов'язкові митні платежі на суму 6,64 мільйона гривень. Щодо справ про порушення митних правил, митниця розглянула безпосередньо 12 582 справи, за якими було застосовано адміністративні штрафи на загальну суму близько 489 мільйонів гривень. Згідно зі статтею 530 Закону про митну справу, Головне управління ДМСУ перевірило законність та обґрунтованість 48 рішень митниці, які порушували митні правила. У результаті перевірок, 25 рішень залишили без змін, 9 рішень скасували, а 14 рішень було скасовано.

Справи про порушення митних правил було перенесено на новий розгляд. Митні органи передали суду 9046 справ щодо порушень митних правил загалом на суму 2,8 мільярда гривень. Після розгляду цих справ судами були накладені штрафні санкції, такі як конфіскація майна та накладення штрафів, загалом на суму понад 1,7 мільярда гривень. Це представляє зростання на 40% порівняно з минулим роком. Щодо стягнених штрафів (як з митниць, так і з реалізації конфіскованого майна), до державного бюджету надійшло практично 147 мільйонів гривень, що становить збільшення на 32% порівняно з аналогічним періодом 2020 року (перше півріччя 2020 року - 49 мільйонів гривень).

2.2 Оцінка результативності управління ДМСУ по незаконного переміщення товарів

Враховуючи завдання, покладені на митні органи, були прийняті довгострокові заходи для запобігання контрабанді наркотиків, зброї та вибухових речовин. Митники виявили 1143 випадки незаконного переміщення

через митний кордон України наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що становить збільшення на 30% порівняно з 2020 роком.

До правоохоронних органів України було направлено 606 повідомлень про протиправні дії, які містять ознаки порушень кримінального кодексу України, зокрема 312 протоколів за статтею 305 Кримінального кодексу України та 294 протоколи за статтями 307 і 309 Кримінального кодексу України.

Ефективним засобом боротьби з митними порушеннями є спільні заходи з українськими правоохоронними органами. Протягом року митні органи провели 1444 спільні операції з правоохоронними органами України. Наприклад, із МВС України було проведено 155 спільних заходів, під час яких відкрито 131 справу щодо порушень митних правил на суму вилучених предметів 45 тисяч гривень. З СБУ було проведено 129 спільних операцій, які призвели до відкриття 36 справ щодо порушень митних правил на суму 65,6 мільйона гривень. З Держприкордонслужбою було проведено 1151 спільний захід, за результатами якого було відкрито 119 справ щодо порушень митних правил на суму 9,6 мільйона гривень. Крім цього, за результатами дев'яти спільних операцій із слідчими підрозділами ДФС було виявлено сім фактів порушення митних правил на загальну суму 127 тисяч гривень.

Згідно з наказом ДМС від 22.02.2021 № 119 "Про здійснення заходів у сфері митної діяльності ДМС у 2021 році" і відповідним планом завдань, відділ боротьби з контрабандою та порушеннями митних прав в Львівській області організував та провів чотирнадцять контрольних операцій у різних регіонах діяльності Волинської, Чернівецької, Закарпатської, Миколаївської та Одеської митниць. За результатами цих заходів було додатково спрямовано майже 32,3 мільйона гривень до державного бюджету.

Митні органи склали 56 угод про порушення митних правил на суму понад 55 мільйонів гривень. Згідно з формою МД-1 декларації до державного бюджету України було додатково сплачено 15 мільйонів гривень. Загалом, з січня по грудень 2021 року митницею було проведено 868 перевірок документів

у підрозділах, що становить 1,3 рази більше, ніж 651 перевірка за аналогічний період 2020 року. В результаті документальних перевірок було виявлено порушень митного законодавства, що збільшилося на 341,88 мільйона гривень порівняно з відповідним періодом 2020 року (156,7 мільйонів гривень або 46% від загальної суми), що становить 1,5 рази більше, з них 234,63 мільйона гривень було перераховано до державного бюджету. Ця сума перевищує відповідний період минулого року в 2,4 рази, із них 12,21 мільйона гривень було перераховано. Щодо результатів виконання автоматизованої системи управління митними формальностями (АСУР), то частка митних декларацій, у яких були виявлені відмінності від митних процедур, визначених АСУР, становила 6%, що оцінюється загалом як "Добре" (у 2020 році - 5%).

Оцінка результатів митних перевірок, ініційованих владними особами після впровадження системи ризик-орієнтованого контролю (СУР), була на задовільному рівні. Ефективність таких перевірок склала 9%, і частка митних перевірок серед усіх митних декларацій, визнаних владними особами як підлягаючих перевірці, становила лише 1%.

Після проведення моніторингу ризикових операцій Державною митною службою України (ДМСУ) було ініційовано та здійснено посилені заходи контролю відносно 468 об'єктів митного контролю, які включають в себе зовнішньоекономічну діяльність та транспортні засоби. З цих 468 об'єктів, 238 були перевірені за допомогою митних декларацій під час митного оформлення, а 230 - під час проходження митного кордону України. Ефективність проведених заходів, включаючи використання систем дистанційного відеоспостереження під час митного оформлення товарів (31%) та при їх перетині кордону (28%), була високою.

Як результат проведених заходів, Держмитслужбою було перераховано понад 16 мільйонів гривень до державного бюджету України. З метою впровадження єдиного порядку взаємодії між структурними підрозділами Держмитслужби для практичної реалізації заходів з управління ризиками, де всі такі заходи здійснюються централізовано з використанням інформаційних

технологій Держмитслужби, Департамент профілювання ризиків підготував національні директиви для Голови ДМСУ.

Ці методи впроваджуються на постійній основі відповідно до наказу Департаменту митної служби від 29 квітня 2021 року № 305. Завдяки процедурам, впровадженим Департаментом оцінки ризиків митної служби, надано 2101 рекомендацію Департаменту боротьби з контрабандою та порушеннями митного законодавства, Департаменту внутрішньої безпеки та Департаменту митного контролю щодо посилення контролю над ризиковими зовнішньоекономічними операціями та використання наявних засобів управління ризиками та інструментів, розроблених та впроваджених при переміщенні товарів через митний кордон.

Причиною цього зменшення надходжень є, з одного боку, спад зовнішньоекономічної активності суб'єктів бізнесу, а з іншого – впровадження у 2022 році системи пільгового безмитного ввезення товарів на час дії воєнного стану. Ця ситуація призвела до значного недоотримання Бюджетом необхідних коштів, що вимагало залучення зовнішнього кредиту та міжнародної підтримки. Однією з головних завдань Державної митної служби є боротьба з контрабандою та запобігання порушенням митних правил. Вони координують розслідування і реєструють митні правопорушення. У рамках виконання цих завдань для виявлення та припинення незаконних імпортно-експортних операцій здійснюється контроль над оформленням товарів та проводяться спрямовані заходи на митних кордонах і в пунктах оформлення. В результаті аналізу та пошукових операцій митницями було виявлено 28 128 випадків порушення митних правил, при цьому загальна вартість відповідних порушень перевищила 2,8 мільярди гривень (кількість укладених угод на 50% більша, ніж у 2020 році; вартість порушень зросла на 4%). Дією співпраці та обміну інформацією з іноземними компетентними органами шляхом взаємної адміністративної допомоги ефективно борються з митними правопорушеннями для запобігання та виявлення незаконних імпортно-експортних операцій. В рамках міжнародної співпраці було відкрито 713 справ про порушення митних

правил на суму понад 982,53 мільйона гривень, а також були виявлені несплачені обов'язкові митні платежі на суму 6,64 мільйона гривень. Після розгляду справ про порушення митних правил митницею було розглянуто 12 582 такі справи, і на суму приблизно 489 мільйонів гривень накладено адміністративні стягнення у вигляді штрафів. Відповідно до статті 530 Закону про митну справу, Головне управління Державної митної служби перевірило законність та обґрунтованість 48 рішень митниці, які порушують митні правила. Після перевірок було залишено 25 рішень без змін, 9 рішень скасовано, а 14 рішень скасовано.

Справи про порушення митних правил було відновлено для нового розгляду. Митні органи направили до суду 9046 справ про порушення митних правил на суму 2,8 мільярда гривень. Після розгляду судом було накладено штрафні санкції, включаючи конфіскацію майна та штрафи, на загальну суму понад 1,7 мільярда гривень, що є 40% більше, ніж у попередньому році. Це було досягнуто завдяки стягненим штрафам як з митниць, так і з судів, а також завдяки реалізації конфіскованого майна, яка призвела до надходження майже 147 мільйонів гривень до державного бюджету. Це на 32% більше, ніж у відповідному періоді минулого року.

Для запобігання контрабанді наркотиків, зброї та вибухових речовин, митні органи прийняли довгострокові заходи. Вони виявили 1143 випадки незаконного переміщення через митний кордон України наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що становить 30% більше, ніж у 2020 році. Повідомлення про протиправні діяння, які містять ознаки кримінального кодексу України щодо незаконного обігу наркотиків, було направлено до правоохоронних органів України, включаючи 312 протоколів за статтею 305 Кримінального кодексу України і 294 протоколи за статтями 307 і 309 Кримінального кодексу України.

Митні органи успішно взаємодіють з українськими правоохоронними органами для боротьби з митними правопорушеннями. Упродовж року вони провели 1444 спільні операції з правоохоронними органами України, в

результаті чого відкрили численні справи про порушення митних правил і вилучили майно на значні суми.

Більш доступний варіант цього тексту може виглядати так:

Додатково, згідно зі спеціальним розпорядженням від Державної митної служби від 22.02.2021 року, і планом завдань, наш відділ, що бореться з контрабандою та митними порушеннями в регіонах Волинської, Чернівецької, Закарпатської, Миколаївської та Одеської митниць, провів чотирнадцять контрольних операцій. Ці заходи призвели до додаткових надходжень у державний бюджет на суму практично 32,3 мільйона гривень. Наших митників було зафіксовано 56 випадків порушення митних правил загалом на понад 55 мільйонів гривень. За результатами перевірок з використанням декларацій типу МД-1 додатково сплачено 15 мільйонів гривень до державного бюджету України. Всього з січня по грудень 2021 року митниця провела 868 перевірок документів у підрозділах, що на 1,3 рази більше, ніж за аналогічний період 2020 року. У результаті документальних перевірок було виявлено порушення митного законодавства, які збільшилися на 341,88 мільйона гривень, що становить 46% від загального обсягу та в 1,5 рази більше, ніж за відповідний період 2020 року. З них на рахунок держбюджету було перераховано 29,55 мільйона гривень (з урахуванням результатів перевірок минулого періоду), що вдвічі більше, ніж за відповідний період минулого року. За результатами виконання автоматизованої системи управління митними формальностями (АСУР) було виявлено відмінності у митних процедурах у 6% митних декларацій, порівняно з 5% у 2020 році. Все це призвело до загальної оцінки "Добре", порівняно з "Добре" у 2020 році

Оцінка ефективності митних перевірок, які були ініційовані посадовими особами після впровадження Системи управління ризиками (СУР), була задовільною. Ефективність таких перевірок склала 9%, при цьому частка митних перевірок, які були проведені відносно загальної кількості митних декларацій, визначених посадовими особами для перевірки, становила лише 1%. Після проведеного моніторингу ризикових операцій Державною митницею

України (ДМСУ) було ініційовано та здійснено посилений контроль за 468 об'єктами зовнішньоекономічної діяльності та транспортними засобами, з яких 238 були перевірені під час митного оформлення за допомогою митних декларацій, а 230 - під час перетину митного кордону України. Ефективність застосованих заходів, включаючи системи дистанційного відеоспостереження під час митного оформлення товарів та при їх перетині кордону, склала 31% та 28% відповідно. В результаті цих заходів Державною митницею України було перераховано понад 16 мільйонів гривень до державного бюджету. З метою упорядкування процесу взаємодії між структурними підрозділами ДМСУ у справах управління ризиками, де всі заходи в цьому напрямку централізовано виконуються з використанням інформаційних технологій ДМСУ, 24 Департамент профілювання ризиків підготував національні Відповідні доручення Голові ДМСУ. Ці заходи впроваджуються на постійній основі відповідно до наказу Департаменту митної справи від 29 квітня 2021 року № 305. За процедурою, розробленою Департаментом оцінки ризиків митної служби, надано 2101 рекомендацію Департаменту боротьби з контрабандою та порушеннями митного законодавства, Департаменту внутрішньої безпеки та Департаменту митного контролю щодо посилення контролю за ризиковими зовнішньоекономічними операціями та використання наявних засобів управління ризиками та інструментів, які були розроблені та впроваджені для контролю переміщення товарів через митний кордон.

2.3. Порівняльний аналіз завдань митних служб України в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції

Одним з найбільш авторитетних та виважених досліджень у сфері митної діяльності є щорічний опит українських експортерів та імпортерів, який здійснює команда фахівців з громадської організації "Інститут економічних досліджень та політичних консультацій" в рамках ініціативи "За чесну та

прозору митницю". Згідно з аналітичним звітом, що випущений після проведення п'ятої хвилі цього опитування під назвою "Спрощення процедур торгівлі в Україні: відгуки та очікування бізнесу", виділяються наступні основні труднощі у роботі митних органів України: недосконале митне законодавство (зафіксоване 33,3% відповідей респондентів); недостатня прозорість та відкритість діяльності митних органів (20,3% відгуків учасників опитування); корупція та випадки хабарництва серед працівників митниці (20,2% позитивних відповідей респондентів); завищення митної вартості товарів (25,2% позитивних тверджень опитаних); низький стан технічного забезпечення митних органів (19,5% думок респондентів); низький рівень професійної підготовки співробітників митних органів (14,0% позитивних відповідей учасників опитування); постійні зміни організаційної структури управління митних органів та їхнього керівництва (18,8% позитивних відгуків опитаних); обтяжлива фіскальна функція митних органів (9,2% думок респондентів). Щодо процедур митного оформлення товарів при експорті, важливими труднощами для бізнесу є: відсутність спрощених правил для визначення походження товарів (20,4% відповідей опитаних експортерів); тривале очікування митного оформлення для експорту (20,4% позитивних відгуків учасників опитування); велика бюрократизація процедур в митниці (16,3% думок респондентів); поширення корупції на митницях (16,3% позитивних відповідей учасників опитування); низький рівень інфраструктури для логістики (14,3% відповідей опитаних експортерів); потреба у зборі великої кількості дозвільної документації для митного оформлення експорту (14,3% думок респондентів); вибіркового підходу співробітників митниць у питаннях митного оформлення для експорту (14,3% позитивних відповідей опитаних); невідшкодування ПДВ (14,3% думок респондентів); велике податкове навантаження (12,2% відповідей учасників опитування); невідшкодування переплачених сум (2,0% думок респондентів); труднощі з виконанням технічних, санітарних та фітосанітарних вимог (2,0% позитивних відповідей учасників опитування) і так далі[3].

В результаті проведеного опитування виявлено, що у процесі митного оформлення імпортованих товарів для вітчизняних суб'єктів господарювання існують наступні пріоритетні проблеми:

1. Недостатня прозорість при визначенні митної вартості імпортованих товарів, що вказали 38,7% опитаних респондентів (в основному, вітчизняні імпортери).

2. Складність та незрозумілість положень українського митного і податкового законодавства, яку відзначили 32,4% опитаних респондентів.

3. Високі рівні митних платежів, включаючи імпортне мито, акцизний податок та ПДВ, які були визнані проблемою 27,5% імпортерів.

4. Занадто довгий термін митного оформлення імпортованих товарів, зазначений 19,7% респондентів.

5. Низький рівень прозорості в процесі виконання митних процедур при імпорті, який відзначили 17,6% імпортерів.

6. Високий рівень бюрократії у роботі митних органів, що ствердили 14,8% респондентів.

7. Затягнуте митне оформлення імпорту працівниками митних органів, яке згадали 13,4% опитаних.

8. Низький рівень якості логістичної інфраструктури, який був відзначений 11,3% респондентів.

9. Наявність корупції у діяльності митних органів, яку відзначили 9,9% опитаних імпортерів.

10. Недостатній рівень захисту прав інтелектуальної власності, що був зазначений 4,2% респондентів.

11. Вибірковість фахівців митних органів у рішеннях щодо митного оформлення імпорту, що ствердили 1,4% опитаних.

12. Наявність труднощів у виконанні вимог технічного, санітарного та фітосанітарного регулювання, зазначений також 1,4% респондентів [14].

Для виявлення актуальних проблем у сфері митниці України також були використані результати міжнародних рейтингів. Наприклад, за даними Індексу

легкості ведення бізнесу (DoingBusiness), Україна розташувалася на 74 місці серед 190 країн у рейтингу міжнародної торгівлі в 2020 році. Ця позиція виявилася на 4 місця вищою, ніж у 2019 році. Виконавши структурний аналіз цього показника, можна відзначити, що основні проблеми виникають при здійсненні імпорتنих операцій у порівнянні з експортом. Зокрема, в Україні процедури, пов'язані з проходженням митного та прикордонного контролю займають 32 години, що значно перевищує показники у європейських та центральноазійських країнах (20,5 години) і ще більше відстає від країн ОЕСР з високим рівнем розвитку (8,5 години). Ще однією серйозною проблемою є великий часовий ресурс, який підприємствам потрібно витратити на підготовку, отримання та подання імпоротної документації – 48 годин в Україні. В порівнянні з країнами Європи та Центральної Азії (23,4 години) та державами ОЕСР з високим рівнем доходу (3,4 години), це значно більше. Щодо експорту, то тут також є серйозні проблеми, пов'язані з витратами часу та грошей на документальне забезпечення. Наприклад, у 2020 році суб'єкти господарювання в Україні витрачали 66 годин на підготовку, отримання та подання пакету документів для експорту, що в 2,5 рази перевищує аналогічні показники в європейських та центральноазійських країнах (25,1 години) і майже в 28,5 разів більше, ніж в країнах ОЕСР з високим рівнем доходу. До того ж, в Україні витрати на документальне забезпечення експортних операцій становлять 192 долари США, що вдвічі перевищує ці показники у країнах Європи та Центральної Азії (87,6 доларів США) і майже в 6 разів перевищує витрати в державах ОЕСР з високим рівнем доходу (33,4 долара США)[4].

У 2018 році, за Індексом ефективності логістики Світового Банку, ситуація з митним та прикордонним оформленням товарів в Україні оцінювалася на рівні 2,49 (при максимальному значенні 5,00), що розмістило Україну на 89-й позиції серед 160 країн у світовому рейтингу. Наприклад, Німеччина досягла 4,09 балів в цьому ж індексі, вказуючи на високий рівень ефективності митних та прикордонних органів.

Ці дані свідчать про те, що Україна має значний потенціал для покращення якості митного та прикордонного оформлення товарів при здійсненні міжнародних торговельних операцій. Це особливо важливо в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції, оскільки усі держави ЄС показують кращі результати в цьому показнику порівняно з Україною.

Дослідження також показують, що у країнах з низькими показниками ефективності митного та прикордонного оформлення товарів, часто використовуються більш обтяжливі та непрозорі митні процедури, що впливає на тривалість торговельних операцій та конкурентоспроможність на міжнародних ринках [18].

Покращення ситуації може бути досягнуте шляхом спрощення митних процедур та зменшення кількості необхідної документації при здійсненні експортно-імпортних операцій. Додатково, важливо розвивати співпрацю між контролюючими установами та митними органами на кордоні.

Зазначені діагностичні рейтинги також підкреслюють важливість забезпечення прозорості та ефективності роботи митних та прикордонних органів для покращення митного та логістичного середовища в Україні.

Аналіз структури показників ефективності та прозорості роботи митних і прикордонних органів у порівнянні з 136 країнами світу показав, що Україна має такі позиції за відповідними показниками:

1. Рівень митного обслуговування – 110 місце (зі значенням 0,33 на шкалі від 0 до 1).
2. Ефективність митного оформлення – 104 позиція (зі значенням 2,3 на шкалі від 1 до 5).
3. Час на документальне забезпечення імпортних операцій – 122 сходинок (зі значенням 168 годин).
4. Час на митне оформлення товарів при імпорті – 82 місце (зі значенням 72 годин).
5. Витрати на документальне забезпечення імпортних операцій – 105 сходинок (зі значенням 212 доларів США).

6. Витрати на митне оформлення товарів при імпорті – 31 позиція (зі значенням 100 доларів США).

7. Час на документальне забезпечення експортних операцій – 116 сходинок (зі значенням 96 годин).

8. Час на митне оформлення товарів при експорті – 57 місце (зі значенням 26 годин).

9. Витрати на документальне забезпечення експортних операцій – 124 сходинок (зі значенням 292 доларів США).

10. Витрати на митне оформлення товарів при експорті – 27 позиція (зі значенням 75 доларів США).

11. Рівень нелегальних платежів та корупції – 120 місце (зі значенням 2,6 на шкалі від 1 до 7).

12. Рівень передбачуваності митних процедур при імпорті – 116 сходинок (зі значенням 3,2 на шкалі від 1 до 7).

13. Рівень відкритості роботи митних органів – 40 позиція (зі значенням 0,9 на шкалі від 0 до 1) [15].

Згідно з даними звіту щодо Індексу сприяння торгівлі, головними проблемами митного характеру під час імпортних операцій в Україні є високий рівень корупції в митних органах, існування значних тарифних і нетарифних бар'єрів, складні бюрократичні процедури митного оформлення товарів при імпорті, високі внутрішні технічні вимоги та стандарти якості для продукції, тощо.

Щодо експорту, в митній сфері існують значні проблеми, такі як високі технічні вимоги та стандарти якості для товарів, які експортуються за кордон, складні та обтяжливі митні процедури за кордоном, високі тарифні бар'єри, складності визначення походження товарів, а також проблеми з корупцією при митному оформленні товарів за кордоном. Отже, аналіз результатів показує, що існує багато невідкладних проблем у митному оформленні товарів як при експорті, так і при імпорті, що свідчить про невиконання чи часткове виконання Україною зобов'язань згідно з Угодою про асоціацію з ЄС. Ці митні

бар'єри також можуть призвести до кризових ситуацій у діяльності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та відштовхнути підприємства від виходу на міжнародні ринки. Це утруднює процеси європейської та євроатлантичної інтеграції, гальмує розвиток національної економіки та погіршує імідж України у світі. Тому дуже важливо терміново вдосконалювати та впроваджувати комплекс митних процедур, які допоможуть вирішити ці проблеми в митному оформленні товарів при здійсненні міжнародних операцій. Враховуючи європейську та євроатлантичну інтеграцію України, виконання зобов'язань у знятті митних бар'єрів у міжнародній торгівлі є найважливішим завданням, яке сприятиме вчасному виконанню інтеграційних зобов'язань, активізації міжнародної торгівлі, розвитку національної економіки та поліпшенню ситуації у вітчизняних підприємствах.

Виявлені проблеми в роботі митних органів України в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції привели до виділення основних напрямів для поліпшення митних процедур [1-10]. Серед цих напрямків важливі наступні: підвищення швидкості, прозорості та недискримінації у виконанні митних процедур у сфері експорту та імпорту товарів, зменшення витрат на митне оформлення товарів при зовнішньоекономічних операціях, повна відповідність вітчизняного митного законодавства європейським нормам, уніфікація митних процедур з європейськими практиками у галузі зовнішньої торгівлі, скорочення бюрократичності митних процедур при міжнародних торгових операціях, оптимізація митних платежів при зовнішньоекономічних операціях і так далі.

Висновок до розділу 2

Для вдосконалення митних процедур при здійсненні експортно-імпортних операцій необхідно вживати конкретних оперативних митних інструментів, що дозволять вирішувати актуальні питання, які виникають у митних органів у режимі реального часу. Можна виділити такі інструменти: стандартизацію процедур ідентифікації та розрахунку митної вартості товарів при експортно-

імпортних операціях, максимальне автоматизацію митних процедур у цих операціях, зменшення, відтермінування або скасування митних платежів, активну підтримку програми "Авторизований економічний оператор", вдосконалення процедури митного пост-аудиту, поліпшення захисту прав інтелектуальної власності у митних процедурах, впровадження процедури спільного транзиту, покращення системи управління митними ризиками, підвищення якості матеріального, майнового та програмно-технічного забезпечення на пунктах пропуску, розвиток інфраструктури цих пунктів, зміцнення співпраці митних органів із бізнесом, іншими державними органами, зарубіжними митницями і міжнародними організаціями тощо.

РОЗДІЛ 3

ВЕКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ В РАМКАХ ДСМУ

3.1. Напрями збільшення ефективності управління митними процедурами

Аналіз досліджень та останніх публікацій вказує на те, що сучасні умови ринкової діяльності в Україні характеризуються значним розширенням зовнішньоекономічних відносин, що призвело не лише до економічного росту, але і до певних негативних наслідків, включаючи контрабанду. Остання, згідно із статтею 201 Кримінального кодексу України, включає в себе переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, особливо великого обсягу, а також незаконне переміщення історичних та культурних цінностей, небезпечних для здоров'я, радіоактивних або вибухових матеріалів, зброї та боєприпасів [1]. Варто відзначити, що за порушення цієї статті передбачене покарання у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до семи років, із конфіскацією предметів контрабанди. Повторні порушення цієї статті, вчинені заздалегідь угодою групою осіб або окремою особою, караються позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років, і знову ж таки, з конфіскацією предметів контрабанди. До того ж передбачено додаткові санкції у формі конфіскації. У Митному кодексі України здійснено докладний аналіз боротьби з контрабандою, що регулюється розділом XVII Митного кодексу України, де статті 456 та 457 містять заходи для запобігання та боротьби з контрабандою. Серед них виділяють контрольовані поставки наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а також переміщення товарів під прихованим контролем [2]. Сама контрабанда та порушення митних правил є основою митної злочинності. Контрабанда є злочином, який існує вже протягом тривалих історичних періодів, і ця проблема є актуальною в практично всіх країнах світу. Вона відіграє значну роль в економічних злочинах, таких як

крадіжки та ухилення від сплати митних податків, і може включати в себе вчинення злочинів у сфері посадової діяльності.

Контрабанда характеризується високим рівнем організації, технічної підготовки та міжнародних зв'язків. Під час фізичного приховування намагаються приховати предмети контрабанди від посадових осіб митних органів, включаючи використання тайників - спеціальних сховищ, призначених для незаконного переміщення товарів через митний кордон України, а також модифікованих конструктивних ємностей чи предметів, які розбираються та збираються знову з метою приховування. Також можуть використовуватися інші методи ускладнення виявлення контрабанди, такі як заховання в природних депозитах на тілі людини або тварини, в різних предметах одягу, продуктах харчування, білизні, взутті, багажі, купе вагонів, салонах автомобілів і автобусів, які є найбільш поширеними способами контрабанди фізичними особами. Напроти цього, приховування за допомогою документів є більш винахідливим методом маскування контрабанди, часто використовуваним при переміщенні великих партій товарів юридичними особами та не передбачає фізичного заховування предметів контрабанди від митних службовців.

Незважаючи на те, що кількість митних злочинів у загальній структурі злочинності в Україні невелика, рівень їх соціальної та економічної небезпеки дуже високий. Це обумовлює необхідність боротьби з цими діяннями, враховуючи всі мотиви, загрози та індикатори митної злочинності. У цьому контексті доцільно дослідити діяльність митних органів України у сфері боротьби з контрабандою та порушеннями митного законодавства. Згідно з міжнародними та національними доктринами безпеки, контрабанда визнається одним із найбільш небезпечних видів злочинів на світовому рівні, який має важливі зв'язки з іншими нелегальними операціями, такими як організована злочинність, міжнародний тероризм, незаконне переміщення наркотиків, торгівля людьми та корупція. За оцінками експертів, значна частина зовнішньоекономічних операцій має нелегальний характер і становить велику загрозу національній та економічній безпеці країни.

Все вищезазначене підкреслює значущість ролі митних органів у боротьбі з незаконним переміщенням товарів через кордон держави та необхідність постійного посилення цієї функції. За офіційними даними Державної фіскальної служби (ДФС) України, кількість справ, пов'язаних із порушеннями митного законодавства, збільшувалася з 2016 по 2018 рік. Наприкінці 2018 року митні органи ініціювали 32,282 справи про митні порушення, загальна вартість предметів порушень складала понад 1 мільярд 594 мільйони гривень. Проте ці дані надто загальні і не дають можливості зробити обґрунтований висновок щодо ефективності роботи митних органів у контролі за митними правилами. Важливо відзначити, що у 2018 році середня вартість предметів порушень в одній справі становила лише 49,4 тисячі гривень, що свідчить про відсутність справ із суттєвою вартістю, які могли б створити значні економічні втрати для країни. Таким чином, існує ризик складання протоколів про порушення митних правил з метою штучного збільшення показників правоохоронної діяльності митних органів. Ще однією негативною тенденцією є зменшення кількості справ, у яких насправді вилучені предмети порушень, при збільшенні загальної кількості таких справ. Слід підкреслити, що частка справ про митні порушення, в яких було фактично вилучено товари, стрімко зменшується з 2016 по 2018 рік, і у 2018 році вона становить половину відповідного показника 2016 року. Важливо зазначити, що всі справи про порушення митного законодавства, у яких не було вилучено предмети, не мають судової перспективи і, отже, не можуть свідчити про ефективність виконання аналітико-пошукової функції митних органів. Протягом 2018 року таможнями було передано до судових органів 7,791 справу про порушення митного законодавства на суму 1 мільярда 472,6 мільйона гривень, з якої лише близько половина становить вартість справді вилучених предметів порушень [7].

Слід відзначити, що у 1060 справах на суму 821,6 мільйонів гривень не було застосовано конфіскацію майна, що становить понад половину від загальної вартості майна в справах, переданих до судів. У той же час, 179 справ на суму 173,98 мільйонів гривень було припинено, що становить 11,8% від

вартості всього майна в справах, переданих на розгляд суду. Конфіскація була застосована на суму 433,6 мільйонів гривень, що складає 29,4% від вартості всього майна в справах, переданих до суду; були накладені штрафи на суму 401,6 мільйонів гривень, що становить 27,3% від вартості всього майна в справах, переданих на розгляд суду; стягнуто штрафи на суму 22,7 мільйонів гривень, що відповідає лише 5,6% від загальної суми штрафів [4]. Важливо відзначити, що одним з ключових критеріїв оцінки ефективності діяльності митних органів у боротьбі з порушеннями митного законодавства є кінцевий результат проведених справ, який має відображати позитивне судове рішення на користь держави. Таким чином, кількість формально порушених, але безперспективних справ не може розглядатися як позитивна ознака роботи митних органів у боротьбі з порушеннями митних правил. Крім того, ефективність правоохоронної діяльності митних органів також повинна оцінюватися на підставі отриманого економічного вигоди від боротьби з митними порушеннями. Проте результати розгляду справ судами у сфері митного законодавства у 2018 році внесли до державного бюджету всього 38,8 мільйонів гривень від штрафів та конфіскованих валютних цінностей, що становить лише 2,6% від вартості всього майна в справах, переданих на розгляд суду [4]. Незважаючи на загально визнану в усьому світі пріоритетність правоохоронного аспекту діяльності митних органів перед фіскальним, вітчизняні митні органи продовжують акцентувати увагу на формуванні державного бюджету. Це, можливо, тимчасовий орієнтир, оскільки розвинуті країни, такі як Німеччина, Велика Британія, США, Японія та інші, переважно спрямовують національні митні органи на боротьбу з наркотичним бізнесом, незаконними операціями зі зброєю та іншими злочинними проявами.

Перший із їх завдань – здійснення правоохоронної діяльності. Українське законодавство також відзначає важливість цієї сфери діяльності митних органів, проте на сьогоднішній день економічні аспекти митної справи фактично стали пріоритетними в нашій країні. Велика кількість порушень митних норм свідчить про недостатній рівень забезпечення митної безпеки в

Україні. Тому розв'язання цих проблем і підвищення рівня митної безпеки в Україні можливе лише завдяки національним заходам, спрямованим на підвищення ефективності виконання митних обов'язків. Ці заходи включають в себе профілактичні дії для запобігання контрабанді та порушенням митних правил, а також ефективний контроль на митних кордонах.

Порівняно із країнами Європейського Союзу, у яких широко застосовується практика перевірок не лише під час митного оформлення та при перетині митного кордону, але й після цього на протязі певного періоду, ситуація в Україні потребує ретельного розгляду. Наприклад, у Франції митний контроль поділяється на дві форми: формальний і фундаментальний. Представники митних органів Франції фундаментально перевіряють близько 5% імпорتنих та 1% експортних товарів у момент їх перетину митного кордону. Інші 95% товарів піддаються контролю в подальшому, протягом 1-3 років після митного оформлення [5].

Дослідження показують, що інтеграційні процеси в Європі призводять до зростання кількості митних правопорушень та погіршення їх характеристик, що ставить під сумнів ефективність ізольованих заходів держав-членів ЄС у боротьбі з цими порушеннями. Тому необхідно вдосконалювати адміністративне співробітництво між відповідними компетентними органами держав-членів ЄС, спрямоване на боротьбу з митними правопорушеннями [6, с. 89]. На підставі аналізу законодавства ЄС і статистики в митній справі, дослідники визначили найбільш поширені види митних правопорушень, щодо яких держави-члени ЄС спрямовують свої зусилля, і наслідки таких порушень для економіки ЄС. Адміністративно-правове співробітництво у цих галузях має велике значення для ЄС, особливо у плані координації методів збору митної та поліцейської інформації. Ці проблеми включають в себе ввезення фінансових ресурсів до ЄС, боротьбу з незаконним обігом наркотиків, а також захист прав інтелектуальної власності, у тому числі боротьбу з піратством та іншими порушеннями цих прав. [5].

Щодо зусиль митних служб держав-членів Євросоюзу у питанні організації тісної співпраці з метою запобігання серйозним порушенням митних правил, включаючи міжнародний рівень, це було відзначено З.О. Буричком. Він вказав на постійне зростання кількості митних служб, з якими укладаються угоди про співробітництво, зокрема за межами Євросоюзу. Ця співпраця стала необхідною, особливо в контексті боротьби з контрабандою наркотиків, зброї, сигарет і махінаціями, пов'язаними з наданням субсидій на експорт сільськогосподарських товарів з європейського ринку [5]. Ми повністю погоджуємося з тим, що успішна боротьба держав з контрабандою та порушеннями митних правил залежить від ефективної організації та координації національних та міжнародних митних органів у плані надання взаємної адміністративної допомоги, нормативних та інституційних основ (структурних елементів) для такої діяльності [7].

Національні митні, адміністративні та кримінальні закони надають можливість провадити міжнародну співпрацю між державними та правоохоронними органами в розслідуванні митних порушень. Варто відзначити, що не завжди взаємну допомогу можуть надавати лише внутрішні митні органи. Часто саме завдяки такій допомозі здобувається інформація, необхідна для розслідування злочинів. Інформаційний обмін, який реалізується через надсилання запитів митної адміністрації України до відповідної митної адміністрації іноземної країни або надання інформації, є поширеною формою адміністративної взаємодії митних органів України [8, с. 92]. Значення цього виду співпраці складно переоцінити, оскільки вона дозволяє отримувати та передавати інформацію про місцезнаходження товарів, транспортних засобів, фізичних та юридичних осіб, а також інформацію щодо маршруту, призначення, супроводжуючих осіб, підозрюваних осіб, водіїв, видів транспортних засобів, транзитних вантажів і обставин, що впливають на розкриття товарів, транспортних засобів, дій або осіб. Таким чином, науковці вважають, що якщо інформація була зібрана в результаті таємного

розслідування, необхідно приділити особливу увагу заходам для забезпечення її конфіденційності [9].

Питання обробки такої інформації потребують збереження конфіденційності, і процедура отримання такої інформації (за умови, що ця діяльність не повинна виявлятися перед підозрюваними особами) вимагає застосування оперативно-розшукових заходів або конфіденційних слідчих дій. Протягом останніх 25 років проблема надання митним органам України права здійснювати оперативно-розшукові заходи обговорюється в наукових дискусіях. Д.В. Приймаченко вказував на цей недолік ще 15 років тому, вказуючи на невідповідність діяльності митних органів України міжнародним стандартам через їх відсутність права здійснення оперативно-розшукової діяльності, яка є характерною для відповідних служб у інших країнах [10]. Реформи системи державних органів України, які безпосередньо реалізують митну політику, і активні зміни в нормах матеріального і процесуального права у сфері протидії кримінальним правопорушенням суттєво змінили правові основи функціонування внутрішніх митниць в напрямку виконання захисної ролі.

Проте, втрата митниць статусу суб'єкта кримінального провадження (як органу дізнання) ніяк не знизила їхню активність у сфері протидії злочинності: митниці систематично проводять правоохоронну діяльність і залишаються учасниками кримінального розслідування як особи, що заявляють про злочин. За допомогою змін в законодавстві, прийнятих у 2013 році, коли до числа суб'єктів виконання доручень слідчого для проведення конфіденційних слідчих дій (ст. 41 і ч. 6 ст. 246 КПК) були включені оперативні підрозділи органів, які контролюють дотримання податкового і митного законодавства, практики та вчені знову розпочали дискусію щодо необхідності надання митним органам права проводити оперативно-розшукові заходи [1]. Дослідження контрабанди показують, що схеми контрабанди досить гнучкі, правопорушники постійно адаптують механізми і тактику незаконної діяльності відповідно до змін правил інвентаризації ввезення і вивезення товарів на територію України;

контрабандисти розробляють нові методи протидії правоохоронним органам у виявленні і реєстрації контрабанди.

Одержати існування контрабандної діяльності впливає низький рівень життя населення, висока безробітність, особливо в районах прикордоння, де багато людей виживає завдяки контрабанді; недосконалість митного і податкового законодавства, що робить контрабандну діяльність вигідною; легка можливість перетину державного кордону з країнами СНД через недостатньо ефективний митний і прикордонний контроль; нескоординованість системи контролю за походженням товарів і сплатою податків. Це призводить до ускладнення реалізації політики економічного розвитку на прикордонних територіях. У зв'язку з цим, проблема боротьби з контрабандою на прикордонних територіях України набуває актуальності і потребує розробки ефективних заходів для захисту національних інтересів та забезпечення економічної безпеки. На відміну від європейських країн, Україна досі не встановила стандарти безпеки в державних стандартах, тому для підвищення ефективності контролю потрібно ввести нові вимоги та стандарти якості товарів, щоб заборонити ввіз на територію України товарів низької якості або таких, що заборонені для споживання в інших країнах. Таким чином, ефективна боротьба з контрабандою можлива лише за умови системного підходу, який об'єднує економічні, політичні, організаційні і правові заходи. Навіть якщо більшість криміналістів вважає, що кримінально-правові засоби є найбільш ефективними для боротьби з контрабандою, цю точку зору можна вважати помилковою.

Ми підтримуємо В.К. Грищука в його думці, що потрібно використовувати такі засоби, але за умови, коли всі інші методи виявилися неефективними або коли соціальну проблему неможливо вирішити іншими способами, крім встановлення кримінально-правової заборони [13]. Поруч з індивідуально-профілактичними заходами для запобігання контрабанді, слід розглядати загальносоціальні та спеціально-кримінологічні заходи, спрямовані на економічний і соціальний розвиток суспільства, підвищення культурного,

освітнього та морального рівня громадян, покращення ролі правоохоронних та митних органів. Мета цих заходів - не лише запобігання, але й сприяння вирішенню загальносоціальних завдань, таких як стабілізація економіки, покращення економічного добробуту населення, удосконалення соціальної сфери та покращення морально-психологічної атмосфери в суспільстві.

Важливо враховувати, що Україна швидко інтегрується у світову економічну систему, і це призводить до збільшення ролі міжнародних поштових відправлень (далі - МПВ). Це вимагає поліпшення митного контролю. Починаючи з 2010–2011 років, кількість МПВ, що пересилаються, різко збільшилася через активний розвиток інтернет-торгівлі. Тому виникає суттєва потреба в покращенні контролю за міжнародними поштовими відправленнями, зокрема виявленні контрабанди наркотичних засобів серед товарів, які надсилаються фізичним особам для особистого використання в Україні. Укрпошта фактично є основним оператором, який забезпечує доставку пакунків та посилок як з-за кордону, так і всередині країни. Проте в періоди збільшеного обсягу відправлень її інфраструктура не завжди впорається з таким навантаженням [14]. Під час обробки МПВ митні органи виконують митні операції в місцях міжнародного обміну (далі - ММПО), включаючи контроль їх змісту, правильність супровідних документів і сплата митних зборів та податків.

В даний момент перевагу набуває закупівля товарів у закордонних інтернет-магазинах завдяки їх широкому асортименту та доступним цінам. У міжнародних поштових відправленнях часто знаходяться незаконні наркотичні засоби. Товари для особистого використання, які придбані в закордонних інтернет-магазинах, пересилаються через митний кордон за допомогою міжнародних поштових служб (наприклад, державна поштова служба та EMS) або швидкої доставки (такої як DHL, FedEx, DPD). Важливо відзначити, що в контексті швидкого зростання електронної комерції проблема оподаткування стає важливою для держави, оскільки відсутність ефективного правового регулювання призводить до ухилення від сплати податків. Це може спричинити

зниження доходів державного бюджету і впливати на здатність влади задовольняти потреби суспільства. Тому важливо розробити способи оподаткування для інтернет-торгівлі та вирішити конфлікти між бажаною регулюванням та фактичним рівнем розвитку цього сегмента. Крім того, потрібно поліпшити співпрацю між митними та податковими органами для боротьби з комерційною реалізацією товарів, замовлених фізичними особами для особистого користування. Також слід створити нормативно-правовий акт, який визначатиме критерії класифікації товарів як товари для особистого користування та встановить максимальну кількість ідентичних товарів у кожній посилці для всіх категорій товарів.

Оскільки основним методом виявлення порушень митного законодавства є використання рентгенівської техніки, необхідно підвищити ефективність навчання посадових осіб митних органів у використанні технічних засобів митного контролю, зокрема рентгенівської апаратури. Міжнародний досвід митного контролю вимагає активного розвитку спеціальних технічних засобів, таких як рентгенівське обладнання, засоби митного контролю для виявлення наркотичних і вибухових матеріалів, і стійки радіаційного контролю для міжнародних поштових відправлень.

При аналізі деяких аспектів порушень національного законодавства, що стосуються використання міжнародних поштових відправлень (МПВ), важливо відзначити, що кількість порушень, які стосуються використання МПВ, постійно зростає. По-перше, це обумовлено тим, що переміщення товарів через МПВ регулюється не лише митним законодавством, а й актами Всесвітньої поштової організації та іншими міжнародними та національними законами. По-друге, переміщення товарів через МПВ включає кілька важливих аспектів, включаючи можливість видачі поштових відправлень лише з дозволу митного органу, обов'язковість дотримання заборон і обмежень, розрахунок та сплата митних зборів і податків, і процедури митного оформлення товарів, що переміщуються в міжнародних поштових відправленнях, залежно від їх призначення для особистого користування або комерційних цілей, а також від

того, чи є власником фізична чи юридична особа. По-третє, для досягнення позитивних результатів і узгодження митного контролю необхідно приділити особливу увагу питанням, пов'язаним із класифікацією товарів, які переміщуються через МПВ, як товарів для особистого користування.

3.2. Заходи для зменшення витрат у сфері управління

Основними стратегічними напрямками удосконалення та розвитку митної служби України є наступні:

1. Покращення законодавчої бази.
2. Спрощення процедур митного контролю та оформлення.
3. Розвиток інформаційних технологій для підтримки, супроводу та оптимізації митних процесів, включаючи автоматизовані системи управління, обробки даних та інформаційну техніку.
4. Боротьба з митними порушеннями.
5. Поліпшення структури та системи управління митною службою шляхом проведення реформ.
6. Розвиток митної інфраструктури.
7. Підвищення якості роботи з кадрами та забезпечення соціального захисту працівників митної служби.
8. Впровадження публічного характеру в реалізацію митної політики та підвищення репутації митної служби.
9. Розширення міжнародного співробітництва з митними органами інших країн [12].

Реалізація митної політики України буде ґрунтуватися на більш ефективному розробленні та застосуванні законодавчих норм, поліпшенні митного адміністрування, підвищенні ефективності функціонування митної системи, реорганізації структури та інфраструктури, а також підвищенні матеріально-технічного та наукового забезпечення митних органів.

Основними напрямками діяльності у митному адмініструванні будуть:

1. Законодавча робота:

- Розробка, участь у розробці та підготовка законопроектів, указів Президента та постанов Кабінету Міністрів, які регулюють митні відносини.

- Супровід законопроектів з митної справи в органах виконавчої та законодавчої влади, включаючи роз'яснювальну роботу.

- Розробка та видання нормативних актів в рамках власної компетенції.

Правовий захист державних інтересів.

1. Формування нового митного законодавства України, врегулювання інституту митного права, виключення суперечностей та прогалин і невідповідностей між окремими галузями права, що регулюють митне законодавство.

2. Впровадження механізмів аналізу та узагальнення розгляду справ судами, що виносяться не на користь митних органів, та застосування заходів адміністративного впливу до співробітників митних органів, які допустили грубі порушення вимог законодавства, що призвели до незадовільного розгляду цих справ.

3. Забезпечення постійного касаційного і наглядового оскарження актів суду, прийнятих з порушенням норм матеріального і процесуального права.

4. Здійснення постійного правового супроводу наглядового оскарження (апеляції) в Генеральну прокуратуру, Вищий арбітражний суд та Верховний Суд України.

5. Проведення засідань суду стосовно справ, заведених митницею за участю співробітників юридичної служби та представників підрозділів, що заводили таку справу.

6. Видання піврічних (річних) періодичних оглядів практики судів стосовно розгляду і застосування норм законодавства, діючого в сфері митної справи, на основі касаційних та наглядових актів.

7. Адміністративно-юрисдикційна діяльність (притягнення до адміністративної відповідальності за митні правопорушення, розгляд скарг на дії (бездіяльність) митних органів і їх посадових осіб, дисциплінарні стягнення).

8. Ведення дізнання і слідства стосовно митних правопорушень безпосередньо митними органами.

9. Представництво в судах по справах, пов'язаних з діяльністю митних органів, та уніфікація судової практики по категоріях справ.

10. Здійснення представницьких функцій (ведення роз'яснювальної роботи стосовно митного законодавства), в тому числі і у взаємодії з органами законодавчої та виконавчої влади, громадськими та іншими організаціями, діловими колами [17].

11. Правове забезпечення внутрішньогосподарської діяльності.

Підтримка інформаційно-правових аспектів роботи митних органів включає в себе наступні компоненти:

1. Створення та систематизація нормативно-правової бази, що діє в митній справі.

2. Розробка та підтримка навчально-методичних ресурсів, пов'язаних із митним законодавством, таких як підручники, навчальні посібники, наукові та публіцистичні статті, інформаційні збірники, коментарі, та створення митних бібліотек.

3. Надання юридичної та інформаційної консультаційної підтримки з питань митного законодавства.

4. Аналіз та узагальнення практики застосування митного законодавства та порівняльний аналіз зарубіжних та українських законодавчих актів.

5. Вдосконалення використання комп'ютерних технологій для забезпечення більш ефективного митного контролю, обробки даних, та виявлення порушень митного законодавства.

Основні напрями розвитку включають:

1. Розширення сучасної електронної мережі митної служби України з використанням європейських систем і стандартів передачі даних.

2. Розробка спеціалізованих електронних митних систем для підтримки всіх процесів митного обслуговування при ввезенні та вивезенні товарів.

3. Інтеграція всіх операційних та інформаційних технологій в єдину базову систему.

4. Вивчення та впровадження нових інформаційних технологій для митного контролю та оформлення, включаючи використання баз даних учасників зовнішньоекономічної діяльності, включаючи електронну торгівлю.

Для реалізації даної програми потрібно розробити та впровадити наступні автоматизовані системи:

1. Систему "Ввіз", яка буде відповідальна за облік товарів, їх розміщення у вільне використання або інший режим, розрахунок оплати і видання дозволу на переміщення відповідно до визначеного режиму.

2. Систему "Вивіз", що буде контролювати розміщення товарів в режимі експорту, надавати дозвіл на спрощені режими та здійснювати контроль.

3. Електронний митний тариф.

4. Митну електронну декларацію (МЕД) з підсистемою зв'язку для передачі та отримання обов'язкової інформації від суміжних сторін.

5. Інформаційно-технологічні системи, які можуть взаємодіяти з європейськими системами, такими як TARIS, NCTS, CIS/SCENT та ЄС імпорتنі квоти.

6. Систему контролю імпортованих (експортованих) товарів у спеціальних митних режимах та групах ризику.

7. Автоматизовану систему сигналізації для імпорту товарів, що підлягають спеціальним митним режимам або вимогам.

8. Систему перевірки експортерів (імпортерів) контролюючими підрозділами митних органів.

9. Систему контролю експорту, імпорту і транзиту, а також для отримання інформації, включаючи інформацію від суміжних держав, для проведення розслідувань правопорушень уповноваженими підрозділами митної служби.

10. Процедуру пошуку і нарахування санкцій у випадку невчасного завершення або незавершення митного режиму транзиту.

11. Систему обліку даних про кількість персоналу митних органів, їхню роботу та підведення підсумків.

12. Забезпечення митниць безобмеженим доступом до глобальної комп'ютерної мережі Інтернет [52].

З метою поліпшення структури та системи управління Державною митною службою України, необхідно впровадити більш просту та децентралізовану структуру, що передбачає розширення повноважень митних органів на середньому рівні управління. [48].

Місцевий рівень управління митними органами включає в себе наступні компоненти:

1. Митниці територіально-адміністративних одиниць України, такі як Автономна Республіка Крим, обласні митниці (з винятком областей, де діють регіональні митниці), та міста, що підпорядковані цим митницям.

2. Спеціалізовані митниці.

3. Митниці в окремо визначених пунктах пропуску.

Митниця представляє собою митний орган, який в межах своєї території та компетенції відповідає за виконання завдань митної служби. Вона також забезпечує комплексний контроль за дотриманням митного законодавства України та керує та координує діяльність підпорядкованих структурних підрозділів, таких як митні пости та пункти пропуску (за винятком тих, які мають статус митниць).

Митниця в окремо визначеному пункті пропуску також є митним органом, який в межах своєї компетенції виконує митні обов'язки та забезпечує контроль за дотриманням митного законодавства України, але тільки в конкретному пункті (пунктах) пропуску.

Регіональні митниці та митниці підпорядковані центральному апарату Держмитслужби.

Щодо інфраструктури митних органів, розвиток буде спрямований на такі напрями: створення комфортних умов для персоналу митних органів, прискорення та удосконалення процесів митного контролю та оформлення за

допомогою створення спеціальних центрів для цих цілей, впровадження системи попереднього електронного декларування товарів, а також розвиток навколомитної інфраструктури. [31].

Створення митних інфраструктурних об'єктів та ліцензування митних брокерів і складів - це важлива функція митних органів.

- Митні порти призначені для здійснення остаточного митного оформлення та вивезення товарів у вільне використання при їх ввезенні та/або експорті. Вони розташовані при митницях у визначених пунктах пропуску.

- Митні термінали створюються в митницях територіально-адміністративних одиниць України або в митних постах.

Митні органи також забезпечують наявність складських приміщень для зберігання товарів, які підлягають митному контролю.

Митні органи організовують пересувні експертні митні лабораторії та створюють експертні пости на митних кордонах.

Щоб оптимізувати розміщення митних об'єктів, митниці стараються розташовувати свої структурні підрозділи якнайближче до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, зокрема до експортерів, за обмеженої кількості митних служб та інших ресурсів.

Митні пункти пропуску та митниці розбудовуються та оснащуються згідно з європейськими стандартами за рахунок іноземних інвестицій та інших фінансових ресурсів, включаючи міжнародну допомогу від TASIC.

3.3. Покращення ефективності митних органів за допомогою узятих на озброєння рекомендацій міжнародних організацій по запобіганню незаконного переміщення товарів

Досвід розвинутих країн світу свідчить, що посилення та розвиток митної системи обумовлені не лише діями національних владних органів, але також глибокою співпрацею з міжнародними організаціями. Митна справа відіграє

важливу роль у формуванні безпеки та соціально-економічного процвітання як окремої країни, так і всього світу. Тому важливо, щоб великі міжнародні організації надавали їй належну увагу. Сучасна практика полягає у тому, що авторитетні міжнародні організації активно підтримують та сприяють розвитку митної справи. Ця співпраця ґрунтується на взаємовигідному партнерстві, наданні спеціалізованої допомоги і консультацій з питань реформування митної системи для вирішення актуальних завдань та проблем, що виникають в країнах. Також важлива оперативна, фінансова та технічна підтримка, обмін кращими практиками та передовими методами у галузі митної справи.

На жаль, на сьогоднішній день рівень співпраці між митними органами окремих країн, включаючи Україну, та міжнародними організаціями є недостатнім, і це призводить до серйозних труднощів у їхній роботі, які можна було б вирішити через посилення такої співпраці. Важливо визнати, що співпраця між митними органами та міжнародними організаціями має великий потенціал для прогресивного розвитку національних митних систем. Зокрема, в контексті реформування митної системи України, яка стала самостійним органом влади, важливо визначити основні міжнародні організації, що взаємодіють з митницями різних країн для підтримки та розвитку їхньої співпраці. На сьогоднішній день, Всесвітня митна організація (ВМО) є єдиною незалежною міжурядовою митною організацією, спрямованою на підвищення ефективності роботи митних адміністрацій у всьому світі.

Заснована у 1952 році, Світова митна організація (СМО) на даний момент об'єднує 183 держави-члени, які знаходяться на різних стадіях соціально-економічного розвитку. Серед основних завдань СМО визначаються:

1. Розробка уніфікованих стандартів для різноманітних складних та взаємопов'язаних митних процедур.
2. Підтримка міжнародного співробітництва між митними органами, включаючи оперативний обмін інформацією.
3. Управління ризиками у сфері митниці.

4. Створення резервного потенціалу для митних адміністрацій, особливо в контексті технічного забезпечення їх роботи.

5. Підвищення іміджу митниці як важливого державного інституту, що сприяє економічному зростанню та соціальному розвитку країни.

Діяльність СМО ґрунтується на розробці спеціальних регуляторних інструментів для держав-членів організації, які відображають узгоджені підходи до функціонування їхніх митних адміністрацій. Ці інструменти включають:

1. Конвенції та угоди, які координуються Комітетом митного співробітництва.

2. Рекомендації стосовно гармонізації систем, спрощення митних процедур, використання інформаційних технологій, виконання законодавства та боротьби з порушеннями.

3. Заяви СМО, спрямовані на підвищення обізнаності країн-членів організації щодо застосування конкретних правових норм.

4. Резолюції СМО з метою підвищення обізнаності держав-членів організації щодо застосування окремих правових норм.

Діяльність СМО здійснюється в рамках Стратегічного плану розвитку на 2019-2022 роки. Цей план визначає програми, проекти та інші ініціативи, які розроблені секретаріатом організації та мають на меті підтримку митних адміністрацій для сприяння законній міжнародній торгівлі, спрощенню торговельних процедур, захисту інтересів суспільства та розвитку потенціалу країн. Головним пунктом цієї стратегії є підтримка міжнародного митного співробітництва та інтеграція митних органів у всьому світі.

Відповідно до Стратегічного плану розвитку на 2019-2022 роки, основними напрямками діяльності СМО щодо розвитку митних адміністрацій у всьому світі визначаються:

1. Економічна конкурентоспроможність.
2. Адміністрування податків.
3. Контроль за дотриманням митних правил.

4. Організаційний розвиток.
5. Спільні дії та обмін інформацією.
6. Поширення знань і передового досвіду.
7. Технічна підтримка та нарощування потенціалу для відповідності міжнародним стандартам.
8. Розвиток відділу кадрів [47].

Також слід відзначити, що План стратегічного розвитку Всесвітньої митної організації (ВМО) визначає основні довгострокові пріоритети у діяльності Організації, зокрема:

- Розробка інтегрованої системи безпеки;
- Розвиток стратегії покращення координації та розширення потенціалу митних адміністрацій;
- Оцінка діяльності митних органів;
- Розвиток та інтеграція митних служб у різних країнах світу;
- Впровадження цифрових технологій у митній галузі;
- Точне визначення ризикових зон вздовж маршрутів торгівлі, де існують потенційні небезпеки;
- Захист суспільства та легального бізнесу шляхом запобігання незаконному ввезенню товарів на територію Європейського Союзу, а також забезпечення фінансової стабільності ЄС.

Представники українських митних органів також активно співпрацюють з Європейським офісом по боротьбі з шахрайством (OLAF), обмінюючи оперативну інформацію та подаючи запити на допомогу. Співпраця з OLAF включає в себе нагляд над потоком підозрілих та нелегальних поставок тютюнових виробів з Литви, Об'єднаних Арабських Еміратів, Грузії та Білорусі. В рамках співпраці з OLAF регулярно проводяться спільні навчання, семінари та конференції, на яких обговорюються питання боротьби з незаконним обігом товарів.

Крім того, спільно з OLAF фахівці митних органів України проводять спільні розслідування порушень щодо обмеженого ввезення, вивезення та

транзиту товарів. Наприклад, у 2017 році було проведено кілька таких спільних операцій, таких як "ПЕГАС," "ЩИТ," "ОРБІС" та "Громовий птах," які спрямовані на виявлення та припинення незаконного обігу сировини, матеріалів та обладнання, що використовуються для нелегального виробництва тютюнових виробів, а також на збір інформації щодо екологічних порушень та правопорушень у лісовому господарстві.

Світова організація торгівлі (СОТ) є єдиною міжнародною організацією, яка спрямована на встановлення глобальних норм і правил міжнародної торгівлі та нагляд за їх дотриманням. СОТ була створена 1 січня 1995 року внаслідок масштабної реформи системи міжнародної торгівлі.

Фактично, Світова Торговельна Організація (СОТ) замінила Угоду про загальні тарифи та торгівлю (ГАТТ), яка була в силі з 1947 по 1994 рік. Протягом існування ГАТТ і СОТ сформувалася стійка, надійна світова торгова система, яка сприяла економічному зростанню країн. Ця система створилася внаслідок послідовних раундів торгових переговорів, які були ініційовані ГАТТ. Спочатку ці переговори в основному спрямовувалися на зниження тарифних бар'єрів у торгівлі, а згодом вони охопили антидемпінгові заходи та нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Останній раунд переговорів в Уругваї тривав з 1986 по 1994 рік і призвів до створення СОТ [49].

На сьогоднішній день СОТ налічує 164 члени, з яких 117 є країнами в розвитку або окремими митними територіями. Діяльність СОТ спрямована на забезпечення стабільності та прозорості світової системи міжнародної торгівлі, на лібералізацію зовнішньої торгівлі та поступове знищення тарифів та торгових обмежень. Основні напрями роботи СОТ включають:

- Проведення переговорів з метою зменшення або вилучення торговельних бар'єрів, включаючи митні тарифи, та узгодження правил міжнародної торгівлі;
- Контроль за дотриманням встановлених правил СОТ у сфері торгівлі товарами, послугами та інтелектуальною власністю;

- Моніторинг та аналіз торговельної політики країн-членів СОТ для забезпечення прозорості регіональних та двосторонніх торгових угод;
- Розв'язання спорів між країнами-членами СОТ щодо інтерпретації та застосування положень торговельних угод;
- Підтримка можливостей представників національних органів влади країн, що розвиваються, в питаннях міжнародної торгівлі та сприяння процесу вступу приблизно 30 країн, які ще не є членами СОТ;
- Співпраця з іншими міжнародними організаціями;
- Проведення економічних досліджень, збір та поширення інформації про закономірності та тенденції розвитку міжнародної торгівлі;
- Збільшення інформованості громадськості про СОТ, її повноваження та сфери діяльності.

Висновки до 3 розділу

Розглядаючи досвід міжнародних митних організацій у сфері митного адміністрування, можна визначити, що деякі розвинені країни націлені на співпрацю з платниками податків, зокрема на перехід від суворої податкової підтримки до самостійного збору податків, підвищення обізнаності громадян, розширення доступу до інформації про оподаткування та відкритість у процесі звітності та декларування.

У відомому нам контексті в Україні, однією з ключових причин невиконання фінансових завдань є поширена корупція в митних органах. Тому стає актуальною необхідність у застосуванні міжнародного досвіду впровадження антикорупційних заходів в Україні.

Одним із способів досягнення цього є гарантування фінансової незалежності митників через підвищення їх зарплат та посилення кримінальної відповідальності за корупційні дії. Для розв'язання всіх існуючих проблем, пов'язаних із удосконаленням діяльності митних органів у боротьбі з контрабандою, потрібен комплексний підхід.

Вдосконалення роботи митних органів у сфері митного контролю з метою боротьби з контрабандою можливе за умови подальшого розвитку міжнародного співробітництва, використання сучасних інформаційних технологій та активного взаємодії між різними правоохоронними службами. Зокрема, важливим є покращання митного контролю товарів, які пересуваються через міжнародні поштові відправлення в умовах швидкого розвитку електронної торгівлі. Тому на даний момент важливо розглядати можливості підвищення рівня митного контролю в цьому контексті.

ВИСНОВКИ

Результати наукових досліджень включають в себе теоретичні узагальнення та нові підходи для вирішення наукових проблем, пов'язаних з покращенням виконання фіскальних завдань, які ставляться перед митними органами в контексті процесу євроінтеграції. Ці результати дають змогу сформулювати деякі висновки та рекомендації, які відображають вирішення проблеми дослідження відповідно до поставлених завдань:

1. Під час аналізу функціонування митних органів України була врахована їх організаційно-правова структура, і було встановлено, що існуючі структури митних органів відповідають адміністративному поділу країни і забезпечують ефективне виконання фіскальних завдань.

2. Митними органами був проведений аналіз ефективності контролю за митними платежами, що дозволило зробити висновок про зниження ефективності контрольних заходів. Дослідження показало, що найбільш фінансово ефективним є контроль, спрямований на перевірку правильності визначення митної вартості. Низький обсяг надходжень від митних перевірок вказує на необхідність розвитку цієї форми митного контролю.

3. Комплексний аналіз досвіду іноземних митних органів у виконанні фінансових завдань дав змогу сформулювати ряд рекомендацій для покращення виконання фіскальних завдань митними органами України:

- Створення функціонального органу в митному управлінні з представників бізнесу, чиї пропозиції будуть враховані при вдосконаленні митного законодавства та діяльності Державної митної служби України.

- Відстрочення нарахування митних платежів та інших витрат на митне оформлення після ввезення товарів та транспортних засобів з урахуванням інтересів платників податків.

- Зменшення рівня корупції в митних органах шляхом суттєвого підвищення заробітної плати посадових осіб та посилення кримінальної відповідальності за незаконну матеріальну вигоду.

- Зменшення впливу людського фактору в роботі митників за допомогою впровадження автоматизованих систем та змін до системи автоматизованого контролю митного оформлення, які дозволять системі вибірково ідентифікувати інспекторів, які проводитимуть оформлення товарів та транспортних засобів.

- Забезпечення кращого обміну інформацією з прикордонними державами на пунктах пропуску для зміцнення контролю за дотриманням інформації, яка надходить під час пропуску через митний кордон України.

- Своєчасна передача контрольних функцій митним органам шляхом скорочення термінів митного оформлення та розробки форм митного пост-аудиту для виявлення невідповідностей у структурі сертифіката походження та митної декларації з метою виявлення порушень, пов'язаних з заниженням митної вартості та неправильною класифікацією.

5. Досвід розвинутих країн світу свідчить, що посилення та розвиток митної системи обумовлені не лише діями національних владних органів, але також глибокою співпрацею з міжнародними організаціями. Митна справа відіграє важливу роль у формуванні безпеки та соціально-економічного процвітання як окремої країни, так і всього світу. Тому важливо, щоб великі міжнародні організації надавали їй належну увагу. Сучасна практика полягає у тому, що авторитетні міжнародні організації активно підтримують та сприяють розвитку митної справи. Ця співпраця ґрунтується на взаємовигідному партнерстві, наданні спеціалізованої допомоги і консультацій з питань реформування митної системи для вирішення актуальних завдань та проблем, що виникають в країнах.

6. На нашу думку, однією з ключових аспектів поліпшення виконання фіскальних завдань українських митних органів є необхідність перегляду поточних митних ставок для різних країн і товарних груп, з урахуванням членства в СОТ та можливого вступу до ЄС. Україні важливо готуватися до прийняття рішення про відміну тарифних обмежень на імпорт іноземних товарів на внутрішній ринок. Тому, перед набуттям членства в ЄС, ми повинні

максимально розширити можливість встановлення митних ставок для товарів із інших країн, щоб підтримати вітчизняних виробників і зробити їх більш конкурентоспроможними на міжнародному ринку. Це сприятиме розвитку внутрішнього виробництва і, відповідно, збільшенню податкових надходжень в країну.

7. Таким чином, ми зможемо компенсувати втрати від майбутніх митних платежів. Здійснення цих заходів на практиці сприятиме підвищенню ефективності виконання фіскальних завдань і поліпшенню управління митними органами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамів М. Є., Коць І. І. Досвід міжнародних організацій щодо сприяння розвитку митних органів: проєкція на Україну. *Бізнес Інформ*. 2020. № 10. С. 22-29
2. Архірейська Н. В. Аналіз ефективності процедур митного контролю *Вісник Академії митної служби України*. Сер.: Економіка. 2014. № 1. С. 160-165.
3. Безкоровайна В. В. Податки в системі фінансового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Фінанси України*. 2004. № 12. С. 40–44.
4. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. 543 с.
5. Бережнюк І. Г. Реформування митної системи Польщі. *Вісник Академії митної служби України*. Сер. : Економіка. 2009. № 2. С. 20-29.
6. Бобрижна Г. В. Роль митного регулювання в процесі реалізації зовнішньоекономічної політики держави. *Вісник Академії митної служби України*. Сер. : Державне управління. 2011. № 2. С. 205-209.
7. Бодряга Н. В., Кривоборець Б. І. Удосконалення системи адміністрування ПДВ. *Наукові праці ДонНТУ*. Серія: економічна. 2018. Вип. 33–2. С. 190-198
8. Бутусов Ю. Реформа митниці в Грузії і в Україні: п'ять розбіжностей. *Дзеркало тижня* 2010. №27 URL: http://dt.ua/POLITICS/reforma_mitnitsi_v_gruziyi_i_v_ukrayini_pyat_rozbizhnostey-60768.html
9. Вакульчик О. М. Формування системи митного аудиту в Україні: монографія. Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2014. 208 с.
10. Войтов С. Г. Класифікація товарів як інструмент митно-тарифного регулювання: аспект визначення і контролю. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 9. С. 42-48. 41

- 11.Гега П.Т. Правовий режим оподаткування в Україні К.: ЮРІНКОМ, 1997. 143с.
- 12.Гребельник О. П. Митна справа: підручник К.: Центр учбової літератури, 2014. 472 с.
- 13.Гребельник О. П. Місце і роль митних платежів у системі оподаткування зовнішньоекономічної діяльності підприємств. *Освіта, менеджмент і бізнес: світовий вимір*. 2011. №2. С.4-8.
- 14.Гуцаленко О.О. Економічна інтеграція та митна політика держави. Досвід Польщі. Збірник наукових праць ЧДТУ: Економічні науки. 2009. Вип. 22-1– С. 62-65.
- 15.Дудчак В.І., Мартинюк О.В. Митна справа.: Навч. посібник. К.:КНЕУ. 2002. 310 с.
- 16.Дук Н. М. Дослідження територіальної організації митної діяльності в Україні з використанням ГІС-технологій. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії* . 2013. Вип. 18. С. 57-60.
- 17.Дьяченко О. В., Зубко О.В. Економічна природа митного тарифу та його функції. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2014. Вип. 1(1). С. 176-182.
- 18.Дятленко Н. М. Податкове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в країнах ЄС (на прикладі Німеччини) - досвід для України. Митна справа: *Науково-аналітичний журнал з питань митної справи та зовнішньоекономічної діяльності*. 2019. № 6. С. 21-28. 42
- 19.Єгоров О. Б. Митна економіка (Україна СОТ ЄС): посібник / Єгоров О. Б. Одеса: ПЛАСКЕ ЗАТ, 2005. 226 с
- 20.ЖамкєєваМахаббат. Світовий досвід митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. №9 (135). с. 303-310.
- 21.Закон України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції» від 17 липня 1997 року № 468/97-ВР.

- Відомості Верховної Ради України. 1997. № 44. Ст. 281. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/468/97-%D0%B2%D1%80>
22. Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» від 28 грудня 2014 року № 80-VIII// Відомості Верховної Ради України №5. ст.37:URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80-19/page2>
23. Закон України «Про єдиний збір, який справляється в пунктах пропуску через державний кордон України» від 4 листопада 1999 р. № 1212- XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 51. Ст. 454.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1212-14>
24. Закон України «Про Єдиний митний тариф» від 5 лютого 1992 року № 2097-XII // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 19. Ст. 259 (втратив чинність): URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2097-12>
25. Закон України «Про заходи щодо стабілізації платіжного балансу України відповідно до статті XII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року» від 28 грудня 2014р. № 73-VIII// Відомості Верховної Ради України №4. ст.20:URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/73-viii>
26. Закон України «Про Митний тариф України» від 19 вересня 2013 № 584-VII// Відомості Верховної Ради України №20-21. ст.740:URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-18>
27. Закон України «Про податок на додану вартість» від 3 квітня 1997 року № 168/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 21. Ст. 156 (втратив чинність): URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/168/97-%D0%B2%D1%80> 43
28. Запорожець О. Ф. Система адміністрування митних платежів в Україні. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2012. № 2. С. 104-111.
29. Карпінський Б.А. Вплив системи адміністрування податку на додану вартість на регіональний розвиток. *Науковий вісник*. 2007. Вип. 17.3. С. 321-327.

30. Катамадзе І. Г. Грузинський митний досвід – українській молоді. Митниця. 2011. №6(79). С.15-17.
31. Кіянчук І. М. Система справляння митних платежів в Україні. *Наука й економіка*. 2014. Вип. 1. С. 29-34.
32. Комзюк В.Т. Функціонально-організаційна структура митних органів. *Право і Безпека*. 2013. № 1. С. 70-74.
33. Крисоватий А. І. Митна справа: підруч. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 540 с.
34. Курок О.О. Забезпечення митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств на основі зарубіжного досвіду зменшення витрат. *Сталий розвиток економіки*. 2011. №5. С. 281-284.
35. Литвиненко Я. В., Якушик І.Д. Податкові системи зарубіжних країн: Навч. посіб. для студ. Вузів К.: Міжрегіон. акад. упр. персоналом, 2004. 205 с.
36. Ліпенцев А. В., Войтик О. Є., Мазій Н. Г. Протидія корупції в митних органах у контексті забезпечення ефективності публічного управління. *Ефективність державного управління*. 2021. Вип. 1. С. 11-21.
37. Ліханіна Ю.О. Митний пост аудит як інструмент державного контролю зовнішньоекономічної діяльності *Вісник Академії митної служби України*. Серія: "Державне управління": науковий збірник. 2011. № 1. С. 111- 117.
38. Лубкей Н. П. Державна митна служба України: проблеми реалізації фіскальних та регулюючих повноважень *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2009. №1. С. 126-135.
39. Луцик А. І. Митна політика України як стимулятор економіки в умовах інтеграційних процесів . Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. Тернопіль, 2010. Вип. 7. С. 91-93.
40. Любива Ю. В. Місце та роль фіскальної функції серед інших функцій митних органів *Вісник Академії митної служби України*. Сер. : Право. 2009. № 1. С. 94-97.

- 41.Макарова О. Організаційні засади діяльності митних органів з урахуванням зарубіжного досвіду. Теоретичні та прикладні питання державотворення. 2021. Вип. 26. С. 76-82
- 42.Мартинюк І. В., Дубовик О. Ю. Адміністрування митних платежів в Україні за групами товарів згідно з УКТЗЕД. Економіка та держава. 2021. № 11. С. 84–89.
- 43.Митний кодекс України від 11 липня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 38-39. Ст. 288 (втратив чинність): URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/92-15>
- 44.Митний кодекс України від 12 грудня 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 16. Ст. 203 (втратив чинність): URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1970-12>
- 45.Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
46. Мороз А. С. Основні методи виявлення схем мінімізації в оподаткуванні платників ПДВ. Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць. 2011. Вип. 21.8. С. 257-262. 45
- 47.Мосякіна О.А. Митна політика та принципи її реалізації в Україні. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2015. № 2 (13).
- 48.Основи митної справи в Україні : навч. посіб. Київ: Знання, 2004. 732 с. 9.
- 49.Яковлев І.П. Форми і методи публічного адміністрування у державній митній справі: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Одеса, 2016. 224 с.
- 50.Стояновський А. Р., Тимняк З. С. Державна підтримка розвитку інноваційної інфраструктури в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 26.6. С. 131-136.43.2
- 51.. Engel C. Council of the European Union. Europe from A to Z. Guide to European integration. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1997. P. 54 58.
- 52.The WCO Customs Data Model. URL // <http://www.wcoomd.org>

53. What's custom service on 2002? The Customs policy of European Union.
Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2001.
P. 18-19.